

**Науково-дослідний інститут інформатики і права
Національної академії правових наук України**

**ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

(збірник документів і матеріалів)

Київ – 2020

УДК 342.228.5(477)

Д 36

Рекомендовано до друку

Вченою радою Науково-дослідного інституту інформатики і права
Національної академії правових наук України
(протокол від 21.05.2020 року № 5)

Державний гімн України: історико-правові аспекти:

Д 36 збірник документів і матеріалів / Заславська Л.В., Голубовська В.С.,
Дорогих С.О. // НДІП НАПрН України. – К.: ТОВ “Видавничий дім
“АртЕк”, 2020. – 98 с.

ISBN 978-617-7814-70-1

Збірник документів і матеріалів знайомить читача з усіма законодавчими документами, що були прийняті та запропоновані, в якості проектів, з початку створення Гімну України на заміну Гімну Української РСР.

У збірнику наводяться тексти проектів, законів, указів, статей та інших нормативно-правових документів у цій сфері.

Видання розраховане на фахівців, експертів і вчених, представників органів влади та усіх, кому цікавий процес створення та застосування головного музичного твору України.

ISBN 978-617-7814-70-1

© Заславська Л.В., 2020

© Голубовська В.С., 2020

© Дорогих С.О., 2020

ЗМІСТ

Передмова	6
Повний текст Державного Гімну України.....	8
Указ Президії Верховної Ради України про Державний Гімн України (1992 р.)	9
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (10.02.2000 р.).....	10
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (14.04.2000 р.).....	13
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (11.01.2001 р.).....	16
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (18.05.2001 р.).....	17
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (23.05.2002 р.).....	19
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (20.06.2002 р.).....	21
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (26.09.2002 р.).....	24
Закон України «Про Державний Гімн України» (06.03.2003 р.).....	26
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (10.07.2009 р.).....	27
Проект закону України «Про внесення змін до Закону України Державний Гімн України» щодо слів першого куплету Державного Гімну України (11.01.2011 р.)	37

Проект закону України «Про Державний Гімн України» (08.02.2011 р.)	40
Проект закону України “Про внесення змін до Закону України Про Державний Гімн України” (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України) (19.12.2012 р.)	51
Проект постанови Верховної Ради України «Про відхилення проекту Закону про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України” (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України) (04.04.2013 р.).....	60
Проект закону України “Про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України” (щодо доповнення слів другим куплетом національного гімну) (14.07.2014 р.)	61
Стаття Солом’янського районного управління юстиції у м. Києві «Правова сторінка (Державні символи України)» (20.01.2015 р.)	67
Проект закону України «Про Державний Гімн України» (неофіційний текст) (18.03.2015 р.)	74
Рішення Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення «Про розгляд проекту Закону України «Про Державний Гімн України», що надійшов від Міністерства юстиції України» (15.04.2015 р.).....	81
Проект закону України «Про внесення зміни до статті 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо щоденної трансляції) (10.06.2016 р.).....	83
Електронні петиції «Внесення змін до Закону України «Про Державний Гімн України» (28.07.2016 р.).....	87

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві» (07.12.2016 р.).....	88
Проект постанови Верховної Ради України «Про відхилення проекту Закону України про внесення змін до статті 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо щоденної трансляції) (12.12.2016 р.).....	91
Запропоновані варіанти текстів Державного Гімну України з інтернет ресурсів.....	92

ПЕРЕДМОВА

Державний Гімн України є одним з трьох офіційних державних символів України, разом із Прапором та Гербом нашої держави (ст. 20 Конституції України). Він символізує суверенітет країни. Його текст є чітким вираженням національної ідеї країни, поглядом на її історію.

Обрання музики та тексту, що уособлюють національну ідею держави, є питаннями не правової науки, а, перш за все, питаннями політичними і навіть філософсько-світоглядними. Питаннями права, у данному випадку, є тільки механізми прийняття тексту та музики державного гімну та внесення можливих змін до них, а також встановленням переліку подій, під час яких виконується Державний Гімн.

Враховуючи той факт, що оцінка історичних і політичних подій з плином часу може змінюватися, а державні символи мають носити довготривалий характер, законодавець закріпив у Конституції процедуру їх затвердження та внесення змін.

Так, згідно із статтею 20 Конституції України, текст Державного Гімну України затверджується законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України, а музика М. Вербицького закріплена безпосередньо у Конституції.

Чинний Закон України «Про Державний Гімн України» регламентує, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України. Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється також під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів. Закон зазначає, що наруга над Державним Гімном тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Проте, зазначимо, що правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних із використанням Державного Гімну, потребує подальшого вдосконалення. Враховуючи однакову природу усіх державних символів країни: Гербу, Прапору та Гімну, було б цілком

логічним, щоб їх використання було регламентоване у єдиному законодавчому акті.

У низці законопроектів депутати Верховної Ради пропонували розширити законодавчо закріплений перелік подій, під час яких має виконуватися Державний Гімн України. Так, у низці проектів пропонувалося закріплення обов'язкового виконання Державного Гімну під час відкриття і закриття чергових сесій Верховної Ради України, сільських, селищних, міських, районних та обласних рад; після складання присяги при вступі на посаду Президента України; під час офіційної церемонії підйому Державного Прапора України та інших урочистих заходів, що проводяться органами державної влади і органами місцевого самоврядування; під час церемоній зустрічей і проводів вищик посадових осіб іноземних держав, які відвідують Україну з офіційним візитом.

Як ми вже зазначили, текст Державного Гімну України, повинен уособлювати національну ідею і, певним чином, стратегічний план розвитку країни у майбутньому. Проте, затверджений нині текст гімну викликав різні дискусії стосовно його відповідності усім сучасним вимогам. Тому постійно виникали пропозиції щодо внесення зміни до Державного Гімну України.

Так, періодично висловлювалася думка про те, що текст Державного Гімну України є занадто песимістичним. Висувалися також пропозиції повернути до тексту гімна куплет оригінального вірша Павла Чубинського, який починається зі слів «Станем, браття, в бій кровавий від Сяну до Дону...» – задля посилення патріотичних почуттів.

У даній збірці матеріалів наведено документи, якими затверджується чинний Державний Гімн України, законопроекти та матеріали, що стосуються внесення можливих змін до нього, а також документи, якими встановлюється перелік подій, під час яких виконується Державний Гімн України. Збірка також містить інші положення, що стосуються Державного Гімну України.

Національний Гімн України

Слова: Павло Чубинський, С. Данилович

Музика: Михайло Вербицький

Ще не вмерли України, і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу, тіло ми положим за нашу свободу.
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Станем, браття, в бій кровавий від Сяну до Дону
В ріднім краю панувати не дамо нікому;
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще у нашій Україні доленька наспіє.

Приспів:

Душу, тіло ми положим за нашу свободу.
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже,
За Карпати відоб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж народами.

Приспів:

Душу, тіло ми положим за нашу свободу.
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

**УКАЗ
ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України¹**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 17, ст. 217)

Президія Верховної Ради України постановляє:

1. Затвердити музичну редакцію Державного гімну України, автором музики якої є М.М. Вербицький.
2. Запровадити повсюдне виконання Державного гімну України, затвердженого цим Указом, з 16 січня 1992 року.
3. Визнати таким, що втратив чинність, Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 22 березня 1978 року «Про Державний гімн Української РСР» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1978 р., № 14, ст.214).

Голова Верховної Ради України

І. ПЛЮЩ

м.Київ, 15 січня 1992 року
№ 2042-ХІІ

---

¹ Указ Президії Верховної Ради України «Про Державний гімн України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-12> (дата звернення 15.01.1992)

ПРОЕКТ

(10.02.2000)

вноситься народними депутатами
України - членами групи «Яблуко»
В.В. Чайкою, В.В. Проценко,
Ю.П. Сахно, М.Ю. Бродським,
А.І. Литюком, С.П. Подгорним,
В.А. Ткачуком

ЗАКОН УКРАЇНИ Про Державний Гімн України²

Цей закон встановлює опис і порядок використання Державного Гімну України.

Стаття 1. Державний Гімн України – це національний гімн на музику Михайла Вербицького із словами першого і другого куплету та приспіву пісні Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна»:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.
А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже,
За Карпати відоб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж народами.

Приспів».

Стаття 2. Державний Гімн України повинен виконуватися:

– під час відкриття і закриття чергових сесій Верховної Ради України, сільських, селищних, міських, районних та обласних рад;

---

² Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 10.02.2000 р.)

– після складання присяги при вступі на посаду Президента України;

– під час офіційної церемонії підйому Державного Прапора України та інших урочистих заходів, що проводяться органами державної влади й органами місцевого самоврядування;

– під час церемонії зустрічей і проводжань відвідуючих Україну з офіційним візитом глав іноземних держав і глав урядів іноземних держав.

Стаття 3. Державний Гімн України може виконуватися:

– під час відкриття пам'ятників і пам'ятних знаків;

– під час відкриття і закриття урочистих зборів, присвячених державним святам України;

– під час інших урочистих заходів, що проводяться органами державної влади, місцевого самоврядування, навчальними закладами освіти, об'єднаннями громадян;

– при проведенні спортивних змагань відповідно до правил їх проведення.

Стаття 4. Державний Гімн України повинен транслюватися всіма телерадіокомпаніями і радіомовними компаніями:

– о 0 годині 00 хвилин - 1 січня кожного року;

– у дні державних свят - перед початком телевізійного мовлення;

– щодня – перед початком і перед закінченням радіомовлення, а при цілодобовому радіомовленні - о шостій та двадцять четвертій годині за місцевим часом.

Стаття 5. Виконання та трансляція Державного Гімну України у військових частинах, на військових кораблях і суднах регулюється статутами Збройних Сил України.

Стаття 6. При проведенні офіційних заходів на території іноземних держав виконання Державного Гімну України здійснюється відповідно до правил, визначених Міністерством закордонних справ України з урахуванням традицій країни перебування.

Стаття 7. При привселюдному виконанні чи трансляції Державного Гімну України присутні вислуховують його стоячи, а чоловіки - без головних уборів.

Стаття 8. Вивчення тексту та музики Державного Гімну України, історії його написання включається до навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів України.

Стаття 9. Особи, винні в порушенні встановлених цих Законом норм використання Державного Гімну України, а також такі, що вчинили наругу над Державним Гімном України, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Стаття 10. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

ПРОЕКТ

14.04.2000

вноситься народним
депутатом України
К.М. Ситником

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України³

Цей Закон встановлює опис і порядок використання Державного Гімну України.

Стаття 1. Державний Гімн України - це національний Гімн на музику Михайла Вербицького із словами, що затверджуються цим Законом.

Основу тексту Державного Гімну України складають слова першого і другого куплетів та приспіву пісні Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна».

Текст Державного Гімну України

«Непоборним Борисфеном стала наша воля,
Ще народу України посміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці.
І життя щасливе буде у рідній сторонці.

Приспів:

Душу й тіло віддамо ми за нашу свободу,
І домажем, що ми, браття, козацького роду.
А завзяття, праця щира свого ще докаже,
На теренах України, піснь гучна розляже.
За Карпати відоб'ється, згомонить степами,
І добром та миром стане поміж народами.

Приспів:

/Доопрацювання тексту П.Чубинського і положень статей Закону виділено шляхом застосування іншого шрифту./

³ Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04.2000 р.)

Стаття 2. Державний Гімн України повинен виконуватися:

- на початку роботи і при закритті чергових сесій Верховної Ради України, обласних, районних, міських, селищних та сільських рад;
- на початку церемонії вступу на посаду Президента України та після складання ним присяги;
- під час офіційної церемонії підйому Державного Прапора України та інших урочистих заходів, що проводяться органами державної влади та органами місцевого самоврядування;
- під час церемоній, зустрічі та провідів голів іноземних держав і голів іноземних держав, які відвідують (відвідували) Україну з офіційним візитом;
- на початку відкриття і при закритті урочистих зборів (військових парадів), які присвячено державним святам України.

Стаття 3. Державний Гімн України може виконуватися:

- під час відкриття пам'ятників і пам'ятних знаків видатним державним подіям та державним діячам;
- під час церемонії поховання державних діячів;
- при проведенні спортивних змагань відповідно до регламенту, за яким вони проводяться.

Стаття 4. Державний Гімн України повинен транслюватися всіма теле- та радіокомпаніями незалежно від їх підпорядкування та форм власності:

- о 0 години 00 хвилин 1 січня кожного року;
- у дні державних свят - перед початком мовлення;
- щодня – перед початком і перед закінченням мовлення, а при цілодобовій праці;
- о шостій та двадцять четвертій годині,

Стаття 5. Виконання та трансляція Державного Гімну України у військових частинах та воєнізованих формуваннях, на військових кораблях і суднах регулюються відповідними статутами Збройних Сил України чи статутами воєнізованих структур та підрозділів.

Стаття 6. Виконання Державного Гімну України не території іноземних держав здійснюється відповідно до правил, що визначені Міністерством закордонних справ України, та з урахуванням традицій країни перебування.

Стаття 7. При привселюдному виконанні чи трансляції Державного Гімну України присутні вислуховують його стоячи, а чоловіки – без головних уборів.

Стаття 8. Вивчення тексту та музики Державного Гімну України, історії його написання включається до програм загальноосвітніх навчальних закладів України.

Стаття 9. Особи, які винні в порушенні встановлених цим Законом норм використання Державного Гімну України, а також такі, що вчинили наругу над Державним Гімном України, несуть відповідальність згідно до чинного законодавства України.

Стаття 10. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

ПРОЕКТ

(11.01.2001)

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України⁴

Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн на музику М.Вербицького зі словами першого куплету та приспіву твору П.Чубинського у такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Стаття 2. Встановити, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів.

Стаття 3. Глум над Державним Гімном України тягне за собою відповідальність, передбачену законодавством України.

Стаття 4. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

Л. КУЧМА

---

⁴ Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 11.01.2001 р.)

ПРОЕКТ

(18.05.2001)

Вноситься народним
депутатом України
Тушем М.Н.

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України⁵

Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн України на музику авторського колективу під керівництвом Антона Лебединця зі словами Михайла Туша у такій редакції:

Живи, Україно, незламна і сильна,
Єдною і згуртовує оновлений люд.
Між рівними рівна, між вільними вільна,
Про пращурів славних своїх не забудь.

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

В обтяжливих ярмах плекала надію,
Завжди надихала на подвиг новий,
Дитячому серцю щепила ти віру
В освячений духом і правдою дім.

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

Міцніше тримай в руках стяг перемоги,
Даруй щедрий вжинок нащадкам своїм,
Нехай живе вічно братерство і воля,
Щасливої долі ми зичимо всім.

---

⁵ Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.05.2001 р.)

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

Нехай сивочолий Дніпро нагадає
Про те, що є в світі куточок земний,
Де сонячний промінь зоріє і сяє,
Де дух непокори одвічно живий.

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

Стаття 2. Всі урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

В обов'язковому порядку має виконуватися Державний Гімн України:

- на початку роботи і при закритті чергових сесій Верховної Ради України;
- на початку церемонії вступу на посаду Президента України та по закінченню її урочистої частини;
- о 0 годині 00 хвилин 1 січня кожного року;
- у дні державних свят: перед початком мовлення телерадіостанцій незалежно від їх форм власності;
- на початку і при закінченні щоденної державної радіотрансляції.

Стаття 3. Вивчення тексту і музики Державного Гімну України включається до програм загальноосвітніх навчальних закладів України незалежно від їх форм власності.

Стаття 4. Глум над Державним Гімном України тягне за собою кримінальну відповідальність згідно чинного законодавства України.

Стаття 5. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

ПРОЕКТ

Вноситься народним
депутатом України
Лещенком В.О.
від 23.05.2002 № 1073

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України⁶

Стаття 1. Державним Гімном України є гімн України на музику авторського колективу під керівництвом Антона Лебединця зі словами Михайла Туша у такій редакції:

Живи, Україно, незламна і сильна,
Єдною і згуртовує оновлений люд.
Між рівними рівна, між вільними вільна,
Про пращурів славних своїх не забудь.

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

В обтяжливих ярмах плекала надію,
Завжди надихала на подвиг новий,
Дитячому серцю щепила ти віру
В освячений духом і правдою дім.

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

Міцніше тримай в руках стяг перемоги,
Даруй щедрий вжинок нащадкам своїм,
Нехай живе вічно братерство і воля,
Щасливої долі ми зичимо всім.

---

⁶Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 23.05.2002 р.)

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

Нехай сивочолий Дніпро нагадає
Про те, що є в світі куточок земний,
Де сонячний промінь зоріє і сяє,
Де дух непокори одвічно живий.

Слава борцям за свободу та волю,
Слава Вітчизні на віки-віків!
Живи, Україно, на радість народу
В ім'я нових звершень дочок та синів.

Стаття 2. Всі урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

В обов'язковому порядку має виконуватися Державний Гімн України:

- на початку роботи і при закритті чергових сесій Верховної Ради України;
- на початку церемонії вступу на посаду Президента України та після закінчення її урочистої частини;
- о 0 годині 00 хвилин 1 січня кожного року;
- у дні державних свят;
- перед початком мовлення телерадіостанцій незалежно від їх форм власності;
- на початку і при закінченні щоденної державної радіотрансляції.

Стаття 3. Вивчення тексту і музики Державного Гімну України включається до програм загальноосвітніх навчальних закладів України незалежно від їх форм власності.

Стаття 4. Глум над Державним Гімном України тягне за собою кримінальну відповідальність згідно чинного законодавства України.

Стаття 5. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

ПРОЕКТ

вноситься народним
депутатом України –
Лук'яненком Левком Григоровичем,
Фракція Блоку Юлії Тимошенко
від 20.06.2002 № 1073-1

ЗАКОН УКРАЇНИ Про Державний Гімн України⁷

Цей закон встановлює опис і регламентує порядок виконання Державного Гімну України та поведінку громадян України під час виконання Державного Гімну України.

Стаття 1. Державний Гімн України – це національний гімн на музику Михайла Вербицького із словами першого і другого куплету та приспіву пісні Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна»:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.
А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже,
За Карпати відоб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж народами.
Приспів».

Стаття 2. Державний Гімн України повинен виконуватися:
– під час офіційної церемонії підйому Державного прапора України;

---

⁷ Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 20.06.2002 р.)

- при відкритті і закритті сесій Верховної Ради України, Верховної Ради АР Крим, обласних, міських, районних, сільських, селищних рад;

- на початку церемонії вступу на посаду Президента України та після складання ним присяги;

- під час церемонії зустрічей і проводжань голів іноземних держав та глав урядів іноземних держав, які відвідують (або відвідували) Україну з офіційним візитом;

- на початку відкриття і при закритті урочистих зборів (військових парадів), які присвячені державним святам України та іншим урочистим заходам, що проводяться органами державної влади й органами місцевого самоврядування.

Стаття 3. Державний Гімн України може виконуватися:

- під час відкриття пам'ятників і пам'ятних знаків видатним державним подіям та державним діячам;

- під час інших урочистих заходів, що проводяться навчальними закладами освіти, політичними партіями, об'єднаннями громадян;

- при проведенні спортивних змагань відповідно до регламенту, за яким вони проводяться.

Стаття 4. Державний Гімн України повинен транслюватися всіма телекомпаніями і радіомовними компаніями, які ліцензовані в Україні, незалежно від їх підпорядкування та форм власності:

- о 0 годині 00 хвилин - 1 січня кожного року;

- у дні державних свят - перед початком радіо та телевізійного мовлення;

- щодня – перед початком і перед закінченням радіо та телевізійного мовлення, а при цілодобовому радіо та телевізійному мовленні – о шостій та двадцять четвертій годині за місцевим часом.

Стаття 5. Виконання та трансляція Державного Гімну України у військових частинах, воєнізованих формуваннях, на військових кораблях і суднах регулюється статутами Збройних Сил України та статутами воєнізованих формувань.

Стаття 6. При проведенні офіційних заходів на території іноземних держав виконання Державного Гімну України здійснюється

згідно відповідних норм, встановлених Міністерством закордонних справ України з урахуванням традицій країни перебування.

Стаття 7. При привселюдному виконанні чи трансляції Державного Гімну України присутні вислуховують його стоячи, а чоловіки – струнко, без головних уборів, військові та службовці відомчих органів, які за статутом мають право носити відомчу уніформу при наявності головного убору віддають честь прикладанням правої руки до правої сторони головного убору на рівні кокарди.

Стаття 8. Вивчення тексту напам'ять та музики Державного Гімну України, історії його написання включається до навчального плану у всіх без винятку навчальних закладах України.

Стаття 9. Особи, винні в порушенні вимог, встановлених цим Законом, а також такі, що вчинили наругу над Державним Гімном України, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Стаття 10. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

ПРОЕКТ

Номер, дата реєстрації:
1073-2 від 26.09.2002

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України⁸

Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького зі словами першого куплету та приспіву твору П.Чубинського в такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Стаття 2. Встановити, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів.

Стаття 3. Глум над Державним Гімном України тягне за собою відповідальність, передбачену законодавством.

Стаття 4. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

Л. КУЧМА

---

⁸ Проект закону України «Про Державний Гімн України» http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=13181 (дата звернення 20.06.2002 р.)

ПОДАННЯ

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Відповідно до статті 93 Конституції України подаю на розгляд Верховної Ради України проекти Законів України «Про великий Державний Герб України» та «Про Державний Гімн України».

Прошу розглянути їх як невідкладні позачергово.

Під час розгляду проектів Законів на пленарному засіданні Верховної Ради України доповідатиме Міністр культури і мистецтв України Ю. Богуцький.

Л. КУЧМА

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України⁹

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 24, ст. 163)

Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Стаття 2. Встановити, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів.

Стаття 3. Наруга над Державним Гімном України тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Стаття 4. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
6 березня 2003 року
№ 602-IV

---

⁹Закон України «Про Державний Гімн України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-15> (дата звернення 06.03.2003 р.)

ПРОЕКТ №4811

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України¹⁰

Цим Законом відповідно до Конституції України затверджуються слова Державного Гімну України та встановлюється порядок його виконання, офіційного використання і правового захисту.

Стаття 1. Державний Гімн України

1. Державний Гімн України є державним символом України.
2. Державний Гімн України – національний гімн на музику М. Вербицького зі словами першого куплету та присіву твору П. Чубинського в такій редакції:

“Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Присів:
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду”.

Стаття 2. Еталонна музична редакція Державного Гімну України

1. Еталонною музичною редакцією Державного Гімну України є музична редакція М. Скорика та Є. Станковича в тональності сі-бемоль мажор.

Нотний матеріал еталонної музичної редакції Державного Гімну України видається у вигляді клавіру, хорової партитури, партитури для симфонічного оркестру та хору, для симфонічного оркестру, партитури для малого, середнього і великого складу духового оркестру.

2. Текст і ноти примірника еталонної музичної редакції Державного Гімну України постійно зберігаються у Верховній Раді України.

3. Видання офіційного тексту і нот еталонної музичної редакції Державного Гімну України здійснюється на замовлення Кабінету Міністрів України.

---

¹⁰ Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 10.07.2009 р.)

Стаття 3. Порядок виконання Державного Гімну України

1. Державний Гімн України виконується в оркестровому, хоро-вому, оркестрово-хоровому, ансамблевому або сольному виконанні як безпосередньо, так і з використанням засобів звукозапису та звуковідтворення.

2. Виконання Державного Гімну України має відповідати тексто-ві та еталонній музичній редакції Державного Гімну України.

3. Під час виконання Державного Гімну України на офіційних або урочистих заходах присутні слухають його стоячи, чоловіки – без головних уборів.

4. У разі виконання Державного Гімну України під час офіційної церемонії підняття Державного Прапора України присутні повертаються обличчям до Державного Прапора України.

5. Військовослужбовці під час виконання Державного Гімну України дотримуються вимог, установлених військовими статутами.

Стаття 4. Офіційне використання Державного Гімну України

1. Урочисті та офіційні заходи загальнодержавного значення повинні розпочинатися та закінчуватися виконанням Державного Гімну України.

2. Державний Гімн України виконується під час:

- офіційної церемонії підняття Державного Прапора України;
- відкриття та закриття урочистого засідання Верховної Ради України з приводу складення присяги Українському народові новообраним Президентом України;

- відкриття та закриття сесій Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад;

- складення присяги перед Верховною Радою України народними депутатами України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, членами Кабінету Міністрів України, суддями Конституційного Суду України, членами Вищої ради юстиції, членами Центральної виборчої комісії;

- складення присяги перед Президентом України суддями судів загальної юрисдикції;

- проведення військових ритуалів у випадках, передбачених військовими статутами.

3. Державний Гімн України виконується також під час:

- проведення загальнодержавних фізкультурно-спортивних заходів та всеукраїнських спортивних змагань;
- державних, офіційних та робочих візитів в Україну глав іноземних держав, глав парламентів і урядів іноземних держав, а також керівників міжнародних організацій - відповідно до дипломатичного протоколу;
- урочистого відкриття та закриття навчального року, проведення інших урочистих заходів навчальними закладами;
- в інших випадках, передбачених законом.

4. Державний Гімн України з дотриманням вимог цього Закону може виконуватися під час відкриття пам'ятників і пам'ятних знаків, присвячених знаменним подіям в історії України, національним і державним діячам України, видатним особистостям, а також під час урочистих або святкових заходів, що проводяться органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, політичними партіями, професійними спілками, іншими об'єднаннями громадян та фізичними особами.

Стаття 5. Трансляція Державного Гімну України телерадіоорганізаціями

1. Державний Гімн України транслюється державними телерадіоорганізаціями щодоби перед початком мовлення та після його завершення. Перед початком мовлення Державний Гімн України транслюється в оркестрово-хоровому виконанні, а після його завершення - в оркестровому виконанні.

2. Телетрансляція Державного Гімну України здійснюється на тлі відеозаставки із зображенням Державного Прапора України і Державного Герба України.

3. Державний Гімн України транслюється також щороку 31 грудня після привітання Президента України та ударів годинника о 24 годині – в оркестрово-хоровому виконанні.

4. Державний Гімн України з дотриманням вимог, установлених цим Законом, може транслюватися іншими телерадіоорганізаціями.

Стаття 6. Використання Державного Гімну України в музичних та інших творах мистецтва

1. Державний Гімн України з дотриманням вимог цього Закону може бути використаний у музичних та інших творах мистецтва повністю або частково.

Стаття 7. Правовий захист Державного Гімну України

1. Державний Гімн України є власністю держави і не належить до об'єктів авторського права.
2. Не допускається використання або імітування звучання Державного Гімну України у рекламі.
3. Використання Державного Гімну України не за призначенням, спотворення його тексту чи музики, а також його довільна інтерпретація забороняється.

Стаття 8. Відповідальність за порушення законодавства про Державний Гімн України

1. Відповідальність за дотримання вимог цього Закону щодо офіційного використання Державного Гімну України несуть керівники органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.
2. Публічна наруга над Державним Гімном України, будь-які інші прояви неповаги та зневажливого ставлення до нього, а також порушення установлених цим Законом вимог щодо офіційного використання Державного Гімну України тягнуть за собою відповідальність згідно із законом.

Стаття 9. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України “Про Державний Гімн України” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 24, ст. 163).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України
“Про Державний Гімн України”

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект Закону України «Про Державний Гімн України» розроблений відповідно до частини шостої статті 20 та пункту 4 частини другої статті 92 Конституції України, якими визначено, що опис державних символів, порядок їх використання та захисту встановлюються виключно законами України, що приймаються не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою проекту Закону є законодавче врегулювання питань опису, порядку використання та правового захисту Державного Гімну України.

Проект Закону складається з преамбули і 12 статей.

Проект Закону визначає еталонну музичну редакцію Державного Гімну України, місце зберігання тексту і нот примірника еталонної музичної редакції Державного Гімну України.

Проектом Закону встановлюються вимоги до виконання та використання Державного Гімну України під час проведення урочистих заходів, телерадіотрансляції, у музичних та інших творах мистецтва, в інших випадках.

У проекті Закону встановлюються гарантії правового захисту Державного Гімну України.

Прикінцевими положеннями проекту Закону визначено момент набрання ним чинності та перелік нормативно-правових актів, які втрачають чинність з набранням чинності цим Законом, даються доручення Кабінету Міністрів України щодо реалізації Закону та приведення у відповідність з ним чинних нормативно-правових актів.

3. Правові аспекти

Підставою для розроблення проекту Закону є виконання положень частини шостої статті 20 та пункту 4 частини другої статті 92 Конституції України, відповідно до яких виключно законами ма-

ють встановлюватись опис, порядок використання і захисту державних символів України.

Ці питання у даний час регулюються Конституцією України, Законом України «Про Державний Гімн України» від 6 березня 2003 року № 602-IV, указом Президії Верховної Ради України «Про Державний гімн України» від 15 січня 1992 року № 2042-ХП, указом Президента України «Питання щодо використання державних символів України» від 9 лютого 2001 року №79/2001.

4. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень проекту Закону не потребує додаткових фінансових витрат з Державного бюджету України.

5. Позиція заінтересованих органів

Проект Закону погоджено з Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України та Міністерством закордонних справ України без зауважень.

До проекту Закону Міністерством культури і туризму України висловлено зауваження, які під час доопрацювання не було враховано.

Робота щодо врегулювання розбіжностей з Міністерством культури і туризму України здійснювалась в телефонному режимі на рівні керівників відповідних структурних підрозділів Міністерства юстиції та Міністерства культури і туризму.

6. Регіональний аспект

Проект Закону не стосується розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

7. Громадське обговорення

У серпні 2006 року проект Закону було винесено на громадське обговорення шляхом розміщення на веб-сайті Міністерства юстиції. Всі пропозиції узагальнювались та, у разі їх доцільності, враховувались під час доопрацювання проекту Закону.

8. Прогноз результатів

Прийняття Закону сприятиме належному встановленню відповідно до вимог Конституції України опису Державного Гімну України, порядку його використання та правового захисту.

ВИСНОВОК
на проект Закону України
“Про Державний Гімн України”
(реєстр. № 4811 від 10.07.2009 р.)

Головне науково-експертне управління розглянуло поданий законопроект, у якому пропонується на виконання вимог частини шостої статті 20 Конституції України затвердити слова та опис еталонної музичної редакції Державного Гімну України, а також встановити порядок офіційного використання даного державного символу. У законопроекті пропонується визнати таким, що втратив чинність, нині діючий Закон України «Про Державний Гімн України» від 6 березня 2003 року № 602-IV.

У цілому підтримуючи ініціативу щодо більш докладного законодавчого регулювання суспільних відносин у сфері використання встановлених Конституцією України державних символів України, вважаємо за необхідне висловити щодо змісту запропонованого проекту наступні зауваження.

1. Перш-за-все, варто взяти до уваги, що питання опису та використання Державного Гімну України, Державного Герба України і Державного Прапора України є однорідними за своєю правовою природою та за характером регулювання. Виходячи з цього, а також з огляду на необхідність дотримання принципу системності законодавчого регулювання більш правильним з точки зору усталених вимог законодавчої техніки було б розробити і прийняти єдиний закон, який би встановлював опис та порядок використання всіх державних символів України (Закон України «Про державні символи України»).

Не заперечуючи можливості існування спеціального закону про Державний Гімн України, Головне управління вважає, що текст даного проекту (після відповідного коригування) міг би бути органічно включений до проекту Закону України «Про державні символи України» як окремий розділ. На користь цього свідчить, у тому числі, обсяг даного проекту. У цьому зв'язку зазначимо, що окрім даного законопроекту Кабінетом Міністрів України було внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про

Державний Прапор України» (реєстр. № 4782-1 від 09.07.2009). Крім того, урядом нещодавно було затверджено проект Великого Державного Герба України, а відповідний законопроект має бути внесений на розгляд парламенту найближчим часом. Виходячи з цього, Головне управління звертає увагу на наявність реальної можливості підготовки проекту єдиного закону про державні символи на базі трьох зазначених законопроектів.

2. За своїм змістом та обсягом поданий законопроект не забезпечує вичерпного регулювання порядку офіційного використання Державного Гімну України. Зокрема, відповідно до абзацу п'ятого частини третьої статті 4 проекту допускається визначення іншими законами додаткових (не передбачених у проекті) заходів, під час яких офіційно використовується Державний Гімн України, іншими законами України. Згідно із абзацом сьомим частини другої цієї ж статті Державний Гімн виконується під час проведення військових ритуалів «у випадках, передбачених військовими статутами».

Із наведеними приписами не можна погодитись, оскільки відповідно до частини шостої статті 20 Конституції України закон, що встановлює порядок використання державних символів України (у тому числі, Державного Гімну України) приймається двома третинами від конституційного складу парламенту. З огляду на це порядок використання будь-якого з визначених Конституцією України державних символів не може встановлюватись звичайними законами, прийнятими меншою кількістю голосів, ніж передбачена цитованою вище конституційною нормою.

3. У проекті варто було б передбачити загальне правило щодо виконання Державного Гімну України під час офіційних заходів на територіях закордонних держав (із посиланням на внутрішнє законодавство та традиції країни перебування, а також дипломатичний протокол).

4. Неможливо чітко встановити зміст та обсяг передбаченої у частині третій статті 7 проекту заборони використовувати Державний Гімн України «не за призначенням». Внаслідок цього дана норма має суто декларативний характер. Аналогічні за змістом зауваження великою мірою стосуються і заборони «спотворення його (Державного Гімну) тексту чи музики, а також його довільної

інтерпретації». Принагідно зазначимо, що відповідальність за порушення вищезазначених вимог проекту чинними законодавчими актами не встановлюється;

5. Уточнення, доповнення та коригування потребують також деякі інші положення проекту:

1) Уміщена до частини другої статті 1 проекту дефініція Державного Гімну України в своїй основі запозичена з частини п'ятої статті 20 Конституції України. Відповідні положення за своїм змістом та обсягом є цілком доречними для установчого акту (яким є Конституція України), однак є занадто абстрактними для положень законодавчого акту, який мав би, принаймні, розкрити правову сутність поняття «гімн». Натомість, відповідно до положень проекту «Державним Гімном (...) є національний гімн»;

2) У цілому не заперечуючи проти вимог частини першої статті 4, звертаємо увагу на те, що встановити однозначний зміст та обсяг використаного у ній терміну «урочисті заходи загальнодержавного значення» неможливо, внаслідок чого виконання відповідної вимоги у процесі застосування, залежатиме від інтерпретації її змісту особами, відповідальними за проведення конкретного заходу;

3) На наш погляд, встановлені у частинах другій та третій статті 4 проекту вимоги щодо обов'язкового виконання Державного Гімну України під час перелічених заходів подекуди є надмірними:

– викликає сумніви необхідність і доцільність встановлення імперативної вимоги щодо виконання Державного Гімну України під час відкриття та закриття сесій місцевих (в першу чергу, сільських та селищних) рад (абзац четвертий частини другої статті 4);

– аналогічні сумніви виникають щодо вимог абзацу п'ятого частини другої цієї ж статті. У даному контексті варто взяти до уваги, що у вказаному приписі йдеться не тільки про випадок складення присяги новообраним складом парламенту, але і про складення присяги конкретним народним депутатом, якого було визнано обраним замість народного депутата, чий повноваження достроково припинились. Крім того, в абзаці четвертому частини другої статті 4 йдеться про виконання Державного Гімну при відкритті сесій парламенту. Отже, за логікою наведених приписів у контексті їх системного зв'язку, в день відкриття першої сесії новообраного

складу Верховної Ради України Державний Гімн має виконуватись у сесійній залі парламенту двічі – перед відкриттям сесії (під час складення присяги народними депутатами) та при її відкритті.

Схожі за змістом зауваження виникають і щодо випадків складення присяги членами Кабінету Міністрів України тощо;

– надмірним виглядає обов'язкове виконання Державного Гімну під час урочистого відкриття та закриття навчального року, проведення інших урочистих заходів навчальними закладами (абзац четвертий частини третьої статті 4), особливо враховуючи те, що у даному приписі йдеться про навчальні заклади будь-якої форми власності та будь-якого рівня (включаючи дошкільні навчальні заклади та заклади загальної середньої освіти).

6. У «прикінцевих положеннях» проекту варто було б викласти зміни до чинних законодавчих актів, спрямовані на вилучення з їх текстів положень, які всупереч вимогам Конституції України регламентують конкретні випадки використання Державного Гімну України (або, принаймні, розмістити доручення Кабінету Міністрів України у встановлений строк розробити та внести на розгляд парламенту відповідні законодавчі пропозиції).

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду в першому читанні законопроект може бути взятий за основу з урахуванням висловлених зауважень та пропозицій.

**Заступник керівника
Головного управління**

А.М. Ришелюк

ПРОЕКТ

вноситься народним
депутатом України
Ветвицьким Д.О.
від 11.01.2011 № 7546

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про внесення змін до Закону України
“Про Державний Гімн України”
щодо слів першого куплету Державного Гімну України¹¹

Верховна Рада України **постановляє:**

I. У Законі України «Про Державний Гімн України» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 24, ст. 163) статтю 1 викласти в такій редакції:

«Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із адаптованим текстом першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

«Слава Богу, в Україні є і правда і воля,
Вже нам, браття - українці, усміхнулась доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Приспів:
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

II. Прикінцеві положення:

1. Цей Закон набирає чинності через шістьдесят днів після дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом шістдесяти днів з дня опублікування цього Закону забезпечити офіційне видання тексту Державного Гімну України у редакції, встановленій цим Законом.

Голова Верховної Ради України

---

¹¹ Проект закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України” щодо слів першого куплету Державного Гімну України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 11.01.2011 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України
“Про внесення змін до Закону України
“Про Державний Гімн України”
щодо слів першого куплету Державного Гімну України”

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту обумовлено необхідністю адаптації тексту Державного Гімну України до сучасних реалій. Твір П. Чубинського, покладений в основу тексту Державного Гімну України, був написаний в позаминулому столітті та вперше опублікований у 1863 році. Оскільки на той час Україна не була державою, у перших рядках першого куплету цього твору знайшли втілення національно-визвольні настрої українського народу та його прагнення до становлення власної державності. Пророчі слова «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля, Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!» зафіксували бажання і готовність української нації побудувати власну суверенну державу. Однак, національно-визвольний етап української історії успішно завершився. Після здобуття Україною незалежності наявні у першому куплеті її Державного Гімну слова значною мірою втратили свій первісний смисл. На сьогоднішній день вони нерідко сприймаються як втілення поширеного в українському суспільстві комплексу меншовартості та є об'єктом інформаційних операцій інших держав проти України (згадаймо відому пародію «Ще не вмерла Україна, но процесс уже пошел»). Такий стан речей не тільки не сприяє розвитку українського суспільства, однак і здатний зашкодити авторитету Україні на міжнародній арені.

Не заперечуючи надзвичайного значення та історично-культурної цінності твору П. Чубинського для всього українського народу, вважаємо необхідним замінити вищезазначені перші два рядки тексту Державного Гімну України відозвою до Всевишнього, яка б символізувала високі моральні та духовні ідеали українського народу, панівну роль традиційних цінностей у його житті.

Нова редакція перших рядків тексту Державного Гімну України жодним чином не звужує змісту та обсягу права кожного на свобо-

ду віросповідання та не свідчить про теократичну спрямованість розвитку України. Відозва до Бога у державному гімні цілком узгоджується із демократичною природою сучасної правової держави. Прикладами для України у цьому плані можуть бути деякі держави «старої Європи», національні гімни яких також починаються з зазначених слів (найбільш відомим з них є Гімн Великобританії «God Save the Queen»).

2. Цілі та завдання прийняття законопроекту

Метою законопроекту є затвердження нової, адаптованої до сучасних реалій, редакції тексту Державного Гімну України.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

У законопроекті вносяться зміни до статті 1 Закону України «Про Державний Гімн України». У першому куплеті Державного Гімну України слова «Ще не вмерла України і слава, і воля, Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля» замінюються словами «Слава Богу, в Україні є і правда і воля, Вже нам, браття – українці, усмінулась доля».

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Відносини в даній сфері регулюються положеннями Конституції України, Закону України «Про Державний Гімн України».

Реалізація положень даного законопроекту після його прийняття не потребуватиме внесення змін до інших законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття цього законопроекту не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття цього законопроекту дозволить «осучаснити» Державний Гімн України, покращивши сприйняття останнього як в Україні, так і за кордоном, сприятиме викорененню комплексу меншовартості в українському суспільстві.

Народний депутат України

Д.О. Ветвицький (посв. 278)

ПРОЕКТ

вноситься народним
депутатом України
Ветвицьким Д.О.
(посв. № 278)
від 08.02.2011 № 8085

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України

Цей Закон відповідно до Конституції України затверджує слова Державного Гімну України та встановлює порядок його використання.

Стаття 1. Поняття Державного Гімну України

1. Державний Гімн України є офіційною урочистою піснею, яка в музично-поетичній формі символізує державний суверенітет і незалежність України, відображає національну самобутність та унікальний історичний шлях українського народу.

2. Державний Гімн України є одним з встановлених Конституцією України державних символів України.

3. Державний Гімн України є власністю українського народу і не належить до об'єктів авторського права.

Стаття 2. Офіційний текст і еталонна музична редакція Державного Гімну України

1. Офіційним текстом Державного Гімну України є адаптовані слова першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

«Слава Богу, в Україні є і правда і воля,
Вже нам, браття – українці, усміхнулась доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

2. Еталонною музичною редакцією Державного Гімну України є музична редакція М. Скорика та Є. Станковича в тональності сі-бемоль мажор.

3. Нотний матеріал еталонної музичної редакції Державного Гімну України видається у вигляді клавіру, хорової партитури, партитури для симфонічного оркестру та хору, для симфонічного оркестру, партитури для малого, середнього і великого складу духового оркестру.

4. Оригінал офіційного тексту і нот еталонної музичної редакції Державного Гімну України постійно зберігається у Верховній Раді України.

5. Видання офіційного тексту і нот еталонної музичної редакції Державного Гімну України здійснюється на замовлення Кабінету Міністрів України.

Стаття 3. Офіційне використання Державного Гімну України

1. Державний Гімн України виконується:

1) під час офіційної церемонії підняття Державного Прапора України та інших офіційних державних церемоній;

2) після відкриття та перед закриттям урочистого засідання Верховної Ради України з приводу складення присяги Українському народові новообраним Президентом України;

3) після відкриття та перед закриттям сесій Верховної Ради України;

4) під час державних, офіційних та робочих візитів в Україну глав іноземних держав, парламентів та урядів іноземних держав, керівників міждержавних і міжурядових організацій – відповідно до цього Закону та ustalених вимог дипломатичного протоколу;

5) при проведенні офіційних церемоній покладання вінків главами іноземних держав, парламентів, урядів, керівниками міждержавних і міжурядових організацій;

6) під час проведення офіційних заходів за участю України на територіях іноземних держав – відповідно до вимог законодавства та ustalених традицій держави перебування, дипломатичного протоколу;

7) під час проведення військових ритуалів у випадках, передбачених військовими статутами;

8) при проведенні офіційних церемоній під час спортивних змагань та інших фізкультурно-спортивних заходів на території України та за її межами – відповідно до правил проведення цих змагань.

2. Державний Гімн України може виконуватись:

1) під час відкриття пам'ятників, пам'ятних знаків та інших споруд, присвячених знаменним подіям в історії України, національним і державним діячам України, видатним особистостям;

2) після відкриття та перед закриттям урочистих зборів, присвячених державним святкам України;

3) під час інших офіційних, урочистих або святкових заходів, що проводяться державними органами, органами місцевого самоврядування, навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями державної або комунальної форми власності.

3. Державний Гімн України транслюється державними телерадіоорганізаціями щодоби перед початком мовлення в оркестрово-хоровому виконанні, та після його завершення – в оркестровому виконанні.

Державний Гімн України транслюється державними телерадіоорганізаціями щороку 31 грудня після привітання Президента України та ударів годинника о 24 годині – в оркестрово-хоровому виконанні.

Державний Гімн України з дотриманням вимог цього Закону може транслюватись іншими телерадіоорганізаціями.

Стаття 4. Вимоги до офіційного використання Державного Гімну України

1. Виконання Державного Гімну України у випадках, передбачених статтею 3 цього Закону, має відповідати його офіційному тексту та еталонній музичній редакції і відбуватись із дотриманням вимог цього Закону.

2. У випадках, передбачених частинами першою та другою статті 3 цього Закону, Державний Гімн України може виконуватись в оркестровому, хоровому, оркестрово-хоровому, ансамблевому або сольному виконанні як безпосередньо, так і з використанням засобів звуко- та відеозапису, теле- та радіотрансляції.

3. Під час виконання Державного Гімну України присутні слухають його стоячи, чоловіки – без головних уборів.

4. У разі виконання Державного Гімну України під час офіційної церемонії підняття Державного Прапора України присутні повертаються обличчям до Державного Прапора України.

5. Військовослужбовці під час виконання Державного Гімну України дотримуються вимог, встановлених військовими статутами.

Стаття 5. Неофіційне використання Державного Гімну України

1. Державний Гімн України може використовуватись громадянами України під час урочистих та святкових заходів, а також в інших випадках.

2. Державний Гімн України може бути використаний у музичних та інших творах мистецтва повністю або частково.

3. Неофіційне використання Державного Гімну України не повинно носити характер наруги над ним.

Стаття 6. Обмеження щодо використання Державного Гімну України

1. Забороняється повне або часткове відтворення тексту та/або музики Державного Гімну України в гімнах адміністративно-територіальних одиниць, територіальних громад, політичних партій та інших об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій.

2. Забороняється використання або імітування звучання Державного Гімну України у рекламі.

Стаття 7. Відповідальність за порушення законодавства про Державний Гімн України

1. Порушення вимог цього Закону щодо офіційного використання Державного Гімну України, а також наруга над Державним Гімном України тягнуть за собою відповідальність згідно із законами України.

Стаття 8. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності через шістдесят днів після дня його опублікування.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про Державний Гімн України» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 24, ст. 163).

3. Кабінету Міністрів України протягом шістдесяти днів з дня опублікування цього Закону забезпечити офіційне видання тексту Державного Гімну України у редакції, встановленій цим Законом.

Голова Верховної Ради України

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України
“Про Державний Гімн України”

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту обумовлено необхідністю усунення існуючих прогалин у законодавчому регулюванні порядку використання Державного Гімну України. Не дивлячись на те, що вирішення відповідних питань на рівні закону є прямою вимогою Конституції України (ч. 6 статті 20), чинний Закон України «Про Державний Гімн України» містить лише кілька загальних приписів щодо офіційних та урочистих заходів, які супроводжуються виконанням Державного Гімну України (стаття 2). Опису еталонної музичної редакції та вимог щодо офіційного використання Державного Гімну України зазначений Закон взагалі не встановлює. Відповідний обсяг законодавчого регулювання не може вважатися задовільним.

Крім того, потребує адаптації до сучасних реалій сам текст Державного Гімну України. Твір П. Чубинського, покладений в основу тексту Державного Гімну України, був написаний в позаминулому столітті та вперше опублікований у 1863 році. Оскільки на той час Україна не була державою, у перших рядках першого куплету цього твору знайшли втілення національно-визвольні настрої українського народу та його прагнення до становлення власної державності. Пророчі слова «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля, Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!» зафіксували бажання і готовність української нації побудувати власну суверенну державу. Однак, національно-визвольний етап української історії успішно завершився. Після здобуття Україною незалежності наявні у першому куплеті її Державного Гімну слова значною мірою втратили свій первісний смисл. На сьогоднішній день вони нерідко сприймаються як втілення поширеного в українському суспільстві комплексу меншовартості та ознака невизначеності подальших державотворчих орієнтирів цього суспільства. Такий стан речей не сприяє розвитку українського суспільства та підвищенню авторитету України на міжнародній арені.

Не заперечуючи надзвичайного значення та історично-культурної цінності твору П. Чубинського для всього українського

народу, вважаємо необхідним замінити вищезазначені перші два рядки тексту Державного Гімну України відозвою до Всевишнього, яка б символізувала високі моральні та духовні ідеали українського народу, панівну роль традиційних цінностей у його житті.

Нова редакція перших рядків тексту Державного Гімну України жодним чином не звужує змісту та обсягу права кожного на свободу віросповідання та не свідчить про теократичну спрямованість розвитку України. Відозва до Бога у державному гімні цілком узгоджується із демократичною природою сучасної правової держави. Прикладами для України у цьому плані можуть бути деякі держави «старої Європи», національні гімни яких також починаються з зазначених слів (найбільш відомим з них є Гімн Великобританії «God Save the Queen»).

2. Цілі та завдання прийняття законопроекту

Метою законопроекту є законодавча регламентація опису та порядку використання Державного Гімну України, а також адаптація його тексту до сучасних реалій.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

У проекті розкривається зміст поняття «Державний Гімн України» (стаття 1), встановлюється офіційний текст та еталонна музична редакція Державного Гімну України (стаття 2), передбачаються вимоги до офіційного (статті 3 і 4) та неофіційного (стаття 5) використання Державного Гімну України, обмеження щодо його використання та відповідальність за порушення законодавства про Державний Гімн України (статті 6 і 7).

Встановлена у проекті редакція тексту Державного Гімну України відрізняється від нинішньої. У першому куплеті Державного Гімну України слова «Ще не вмерла України і слава, і воля, Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля» замінюються словами «Слава Богу, в Україні є і правда і воля, Вже нам, браття - українці, усміхнулась доля».

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Відносини в даній сфері регулюються положеннями Конституції України, Закону України «Про Державний Гімн України».

Реалізація положень даного законопроекту після його прийняття не потребуватиме внесення змін до інших законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття цього законопроекту не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття цього законопроекту забезпечить належний рівень законодавчого регулювання опису та порядку використання Державного Гімну України, дозволить «осучаснити» Державний Гімн України, покращивши сприйняття останнього як в Україні, так і за кордоном, сприятиме викорененню комплексу меншовартості в українському суспільстві.

Народний депутат України

Д.О. Ветвицький (посв. 278)

*До № 8085 від 08.02.2011 р.
Н. д. Д. О. Ветвицький*

ВИСНОВОК
на проект Закону України
“Про Державний Гімн України”¹²
(реєстр. № 8085 від 08.02.2011 р.)

Головне науково-експертне управління розглянуло поданий законопроект, у якому в розвиток положень частин п'ятої та шостої статті 20 Конституції України пропонується затвердити слова Державного Гімну України (далі – Гімн) та встановити порядок його використання. У проекті, серед іншого, відтворюються новели раніше поданого народним депутатом України Д. О. Ветвицьким проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний Гімн України» щодо слів першого куплету Державного Гімну України» (реєстр. № 7546 від 11.01.2011 р.), який не був включений до порядку денного восьмої сесії Верховної Ради України VI скликання (внаслідок чого відповідно до вимог статті 22 Регламенту Верховної Ради України був визнаний відхиленим і знятий з розгляду). Зокрема, слова перших двох рядків першого куплету нинішньої редакції тексту Гімну пропонується замінити словами «Слава Богу, в Україні є і правда і воля, вже нам, браття-українці, усміхнулась доля».

Щодо змісту даного проекту вважаємо за необхідне зазначити наступне.

1. Як і у випадку із проектом за реєстр. № 7546 від 11.01.2011 р. (див. висновок № 16/3-128/7546 від 07.02.2011 р.), Головне управління вважає необґрунтованою і концептуально невдалою ідею щодо викладення у даному проекті перших двох рядків тексту Гімну в новій редакції.

Гімн є одним з державних символів – зовнішніх формальних атрибутів держави, які символізують її суверенітет і в стислій (концентрованої) формі відображають знакові віхи історико-культурного розвитку відповідного народу, його основні ціннісні пріо-

---

¹² Проект закону України «Про Державний Гімн України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 08.02.2011 р.)

ритети, соціально-політичні та державницькі ідеали, національні особливості. Виходячи зі специфіки політико-правової природи державних символів, їх характерною ознакою є підвищена стабільність, оскільки заміна чи частковий перегляд будь-якого державного символу неодмінно впливатиме на ставлення до відповідної держави як за межами останньої, так і на її території. У світовій практиці перегляд державних символів є екстраординарною подією, як правило, пов'язаною із кардинальними змінами у житті держави та/або суспільства (такими, наприклад, як зміна форми правління чи форми державного устрою, масштабні соціальні потрясіння), що мають наслідком перегляд державницьких ідеалів та ключових ціннісних пріоритетів відповідного народу. Принагідно зазначимо, що у більшості держав «старої Європи», відсилання до досвіду яких міститься у пояснювальній записці, державні символи є незмінними протягом десятиліть, а подекуди і століть.

Перегляд державного символу потребує ретельної всебічної підготовки і не повинен відбуватись ситуативно, як реакція на швидкоплинні процеси у суспільстві, виходячи з не підкріпленої належним чином суб'єктивної позиції конкретної особи або групи осіб. Такий перегляд має бути соціально легітимним (тобто, позитивно сприйматись більшістю населення відповідної держави) та спиратись на історико-культурні традиції відповідного народу.

Натомість, запропонована у проекті новела не обумовлена зміною ідеалів і ключових пріоритетів українського народу у зв'язку із певними «знаковими подіями» в житті останнього. Уміщене до пояснювальної записки обґрунтування необхідності прийняття проекту є поверховим, суб'єктивним і позбавлене ґрунтовної аргументації. Суб'єкт права законодавчої ініціативи звертає увагу на «застарілість» та неналежне сприйняття нинішнього тексту Гімну як на міжнародній арені, так і всередині суспільства. Однак, перший аргумент (так само як і сформульована на його основі одна з цілей проекту – «адаптація тексту Гімну до сучасних реалій») є більш ніж дискусійним. Критерій «застарілості» навряд чи є придатним для оцінки популярного патріотичного твору, який за усталеною історичною традицією протягом тривалого періоду часу використовувався спочатку як текст одного з «неофіційних» гімнів України, а згодом – як

текст її Державного Гімну. На відміну від нинішньої пропонується у проекті редакція двох перших рядків Гімну має мало спільного з первісним текстом П. Чубинського, а її використання історичною традицією не обумовлене.

Що ж до другого аргументу, то ґрунтовного дослідження щодо сприйняття нинішнього тексту Гімну в Україні та за кордоном, так само як і громадського обговорення проекту чи опитування громадської думки з приводу пропонованої новели суб'єктом права законодавчої ініціативи не проводилось (принаймні, даних з цього приводу у пояснювальній записці не наведено, так само, як і будь-яких інших переконливих доказів «неналежного сприйняття» нинішнього тексту Гімну). В свою чергу, «неналежне сприйняття» останнього окремими громадянами та/або групами громадян (або навіть не сформульована офіційно позиція з цього приводу окремо взятих іноземних держав), на наш погляд, не є підставою для його перегляду. Вагомі аргументи на користь того, що пропонується у проекті редакція тексту Гімну сприйматиметься краще, ніж нинішня, і буде позбавлена вищенаведених гіпотетичних недоліків, у пояснювальній записці також відсутні. Не претендуючи на кваліфіковану та всебічну оцінку пропонованих новел з точки зору їх літературно-художньої цінності, а також здатності відображати державницькі ідеали та ціннісні пріоритети українського народу, все ж таки зазначимо, що вони можуть інтерпретуватись досить неоднозначно і дещо дисонують за змістом з іншими рядками Гімну.

2. Підтримуючи необхідність належного законодавчого регулювання порядку використання Гімну (фактично відсутнього у чинному Законі України «Про Державний Гімн України») та у цілому позитивно оцінюючи положення проекту, присвячені вирішенню відповідного питання, тим не менш, звертаємо увагу на окремі недоліки цих положень:

2.1. Назва статті 1 є вужчою за її фактичний зміст. У статті 1 не тільки встановлюється поняття Гімну, але й визначається правовий статус останнього.

2.2. У частині третій статті 1 проекту Гімн оголошується “власністю українського народу”. Проте Гімн не може бути об'єктом права власності у звичайному розумінні цього поняття. Що ж стосується

прав інтелектуальної власності на музику та слова Гімну, то права такого роду можуть у певних випадках належати авторам та їх спадкоємцям, але у будь-якому разі не можуть належати народу чи державі. З огляду на це ч. 3 ст. 1 є юридично некоректною і залишати її у тексті законопроекту не слід.

2.3. Вимоги частини третьої статті 4 проекту не повинні стосуватись випадку, про який йдеться у частині третій статті 3, що має бути відображене у її тексті.

2.4. З огляду на вимоги частини шостої статті 20 Конституції України з чинних законів України слід було б виключити окремі положення, присвячені конкретним випадкам використання Гімну, замінивши їх (у разі потреби) відсиланнями до Закону, проект якого розглядається. Однак внесення даного проекту відповідними змінами до законодавства не супроводжується, що є його суттєвим недоліком.

3. Всупереч вимогам частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України та частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України до проекту не додається фінансово-економічного обґрунтування, хоча його реалізація впливатиме на видаткову частину Державного бюджету України. Зокрема, додаткових видатків з Державного бюджету України потребуватиме офіційне видання тексту Гімну у новій редакції (про яке йдеться у пункті 3 статті 8 проекту), запис та офіційне видання фонограми Гімну із новим текстом (для використання на офіційних, урочистих та святкових заходах, при проведенні офіційних церемоній під час спортивних змагань та інших фізкультурно-спортивних заходів за участю українських спортсменів, в інших передбачених у проекті випадках).

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду в першому читанні законопроект може бути прийнятий за основу за умови обов'язкового викладення тексту Державного Гімну України в його нинішній редакції.

Керівник Головного управління

В.І. Борденюк

**ПРОЕКТ
ЗАКОН УКРАЇНИ**

вноситься народним
депутатом України
Канівцем О.Л.
(посв. № 350)
19.12.2012 № 1128

**Про внесення змін до Закону України
“Про Державний Гімн України”
(щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України)¹³**

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Внести до Закону України «Про Державний Гімн України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 24, ст.163) такі зміни:

1. Статтю 1 викласти в такій редакції:

Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

II. Прикінцеві положення

Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Голова Верховної Ради України

---

¹³ Проект закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України” (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України) URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 09.12.2012 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

“Про внесення змін до Закону України

“Про Державний Гімн України”

(щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України)”

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Відповідно до первісної редакції тексту твору П. Чубинського: «Ще не вмерла Україна», який був написаний у 1862 році, перший куплет Гімну України повинен починатися словами «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля, ще нам браття молодії усміхнеться доля».

В такій редакції вірш П. Чубинського виконував функцію одного з Державних Гімнів УНР 1917-1920 рр.; був офіційно затвердженим Гімном Карпатської України у 1939 р.; всіяко ігнорувався Радянською владою, оскільки начебто «викликав сепаратистські настрої серед радянського населення», хоча насправді утверджував патріотизм та національну самосвідомість саме українського (не радянського) населення, його прагнення до самостійності та суверенності.

Саме у такій редакції текст Державного Гімну України звучав вже за часів незалежної України в період з 1991 до 2003 року, до моменту прийняття Закону України «Про Державний Гімн України», поданого на розгляд Верховної Ради України Президентом України Л. Кучмою із спотвореними словами першого куплету твору – «Ще не вмерла України і слава, і воля».

Прийняття даного законопроекту обумовлено необхідністю повернення тексту Державного Гімну України до первісної редакції «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля». Це дасть змогу при кожному виконанні Державного Гімну акцентувати першочергову увагу громадськості саме на державі Україна, а також (а не лише, як пропонує чинна редакція Закону України «Про Державний Гімн України») на її славі і волі.

Оскільки однією з найважливіших функцій державних символів, зокрема Державного Гімну України є представницька функція, тобто вони є ідентифікаторами держави та народу на міжнародній арені, слід усвідомлювати необхідність зберігати усталеність та незмінність державних символів протягом тривалого періоду часу. Враховуючи це, вважаємо за доцільне застерегти, що запропонований законопроект не матиме своїм наслідком кардинальних змін

сутності державних символів, жодним чином не звужуватиме їх змісту та обсягу, а навпаки покликаний утвердити культурно-історичну цінність та автентичність твору П. Чубинського, легітимізувавши таким чином державницькі настрої більшості патріотично зорієнтованого населення України.

Отож, повернення до автентичної редакції Державного Гімну України обумовлене як історичними обставинами, так і суттєвим суспільним запитом.

2. Мета та завдання законопроекту

Законопроект розроблено з метою відновлення автентичної редакції тексту твору П. Чубинського «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля» Державного Гімну України, та акцентування в тексті твору уваги саме на Україні, а також на її славі та волі.

3. Загальна характеристика законопроекту

У законопроекті запропоновано внести зміни до статті 1 Закону України «Про Державний Гімн України», а саме слова першого куплету тексту твору П. Чубинського: «Ще не вмерла України, і слава і воля» замінити словами з автентичної редакції тексту твору «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля».

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Відносини з питань опису Державного Гімну України та порядку його використання регулюються положеннями Конституції України та Закону України «Про Державний Гімн України».

Прийняття даного законопроекту не потребуватиме внесення змін до інших законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття цього законопроекту не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття даного законопроекту дозволить повернути Державний Гімн України до первісної редакції тексту твору П. Чубинського «Ще не вмерла Україна», а також утвердити державницькі та патріотичні настрої українського суспільства.

*До № 1128 від 19.12.2012 р.
Н. д. О. Канівець*

ВИСНОВОК
на проект Закону України
“Про внесення змін до Закону України
“Про Державний Гімн України”
(щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України)
(реєстр. № 1128 від 19.12.2012 р.)

Головне науково-експертне управління розглянуло поданий законопроект, у якому пропонується викласти в новій редакції перший куплет державного гімну, а насправді замінити в ньому тільки одну літеру: слово «України» замінити на «Україна», повернувшись таким чином до первісної редакції твору П. Чубинського.

Внесення зазначених змін обумовлюється, на думку суб'єкта права законодавчої ініціативи, наявною необхідністю повернення тексту Державного Гімну України до автентичного тексту твору П. Чубинського, що дасть змогу (на думку автора) при кожному виконанні Державного Гімну акцентувати першочергову увагу громадськості саме на державі Україна. Також в обґрунтування необхідності прийняття зазначеного законопроекту зазначається, що він покликаний утвердити культурно-історичну цінність та автентичність твору П. Чубинського, легітимізувавши таким чином державницькі настрої більшості патріотично зорієнтованого населення України.

Розглянувши запропонований проект, Головне управління вважає за необхідне зазначити, що порушене у ньому питання є в першу чергу питанням політичної доцільності. Водночас сама концепція проекту, сформульована у пояснювальній записці мета його прийняття та використані суб'єктом права законодавчої ініціативи підходи до обґрунтування необхідності внесення до тексту Гімну запропонованих у проекті змін викликають певні зауваження.

1. Гімн є одним з державних символів – зовнішніх формальних атрибутів держави, які символізують її суверенітет і в стислій (концентрованій) формі відображають знакові віхи історико-культурного розвитку відповідного народу, його основні ціннісні пріоритети, соціально-політичні та державницькі ідеали, національні особли-

вості. Однією з основних функцій державних символів є представницька – вони не тільки є розпізнавальними атрибутами держави та народу на міжнародній арені, але, водночас, символізують верховну державну владу. Виходячи зі специфіки політико-правової природи державних символів їх характерною ознакою є підвищена стабільність, оскільки заміна чи частковий перегляд будь-якого державного символу неодмінно впливатиме на ставлення до відповідної держави як за межами останньої, так і на її території. У світовій практиці перегляд державних символів є екстраординарною подією, як правило пов'язаною із кардинальними змінами у житті держави та/або суспільства (такими, наприклад, як зміна форми правління чи форми державного устрою, масштабні соціальні потрясіння), що мають наслідком перегляд державницьких ідеалів та ключових ціннісних пріоритетів відповідного народу. Принагідно зазначимо, що у більшості європейських держав державні символи є незмінними протягом десятиліть (а подекуди і століть).

Перегляд державного символу потребує ретельної всебічної підготовки і не повинен відбуватись ситуативно, як реакція на швидкоплинні процеси у суспільстві, виходячи з невідповідної належним чином суб'єктивної позиції конкретної особи або групи осіб. Такий перегляд має бути соціально легітимним (тобто, позитивно сприйматись більшістю населення відповідної держави) та спиратись на історико-культурні традиції відповідного народу.

Натомість, запропонована у проекті новела не обумовлена зміною ідеалів і ключових пріоритетів українського народу у зв'язку із певними «знаковими подіями» в житті останнього. Уміщене до пояснювальної записки обґрунтування необхідності прийняття проекту є поверховим, суб'єктивним і позбавленим ґрунтовної аргументації. Суб'єкт права законодавчої ініціативи вважає, що повернення тексту Державного Гімну до первісної редакції «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля» дасть змогу акцентувати першочергову увагу громадянськості саме на державі Україна, а не лише на її славі і волі. Однак, це твердження є більш ніж дискусійним. У 2003 році при прийнятті Закону України «Про Державний Гімн України» точилися жваві дискусії щодо можливості та виправданості застосування в Державному Гімні слів «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля». Це питання

розглядала й спеціально створена комісія. Саме редакція першого рядка викликала найбільше дискусій та саме первісна редакція твору П.Чубинського (до якої пропонується повернутись) була тоді причиною відмови більшості народних депутатів України підтримувати зазначений варіант Державного Гімну. Була висловлена думка, що перший рядок твору П.Чубинського несе в собі певний негатив, оскільки містить (хоч і в опосередкованій формі) вірогідність сумної майбутньої долі української держави.

Отже, не претендуючи на всебічну оцінку пропонованих новел з точки зору їх літературно-художньої цінності, а також здатності відображати державницькі ідеали та ціннісні пріоритети українського народу, все ж зазначимо, що вони можуть інтерпретуватись досить неоднозначно.

Важко погодитися і з другим аргументом, яким виправдовується прийняття зазначеного проекту закону, а саме з необхідністю легітимізації державницьких настроїв більшості населення. Як вже було зазначено вище, перегляд державних символів має бути соціально легітимним (тобто, позитивно сприйматись більшістю населення відповідної держави). Проте даних про те, що з питання сприйняття нинішнього тексту Гімну чи запропонованої редакції проводилось будь-яке дослідження, громадське обговорення проекту чи опитування громадської думки, у пояснювальній записці не наведено, так само відсутні й будь-які інші переконливі докази того, що більшість населення підтримує зміни тексту Державного Гімну України на запропоновану редакцію. Вагомі аргументи на користь того, що пропонується у проекті редакція тексту Гімну сприйматиметься краще, ніж нинішня, у пояснювальній записці також відсутні.

2. Звертаємо увагу на те, що Закон України «Про Державний Гімн України» на сьогоднішній день (всупереч вимогам частини шостої статті 20 Конституції України) фактично не встановлює порядок використання Гімну, і з цієї причини потребує комплексного доопрацювання. Натомість у проекті жодних змін до Закону щодо порядку використання Гімну не пропонується, що також свідчить не на користь необхідності його прийняття.

3. Всупереч регламентним вимогам до проекту не додається фінансово-економічне обґрунтування, хоча його реалізація впливатиме на видаткову частину Державного бюджету України. Зокрема, додаткових видатків з Державного бюджету України потребуватиме офіційне видання тексту Гімну у новій редакції, запис та офіційне видання фонограми Гімну з новим текстом (для використання на урочистих заходах загальнодержавного та місцевого значення, спортивних змаганнях за участю України тощо) та ін.

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду в першому читанні законопроект доцільно відхилити.

Керівник Головного управління

В.І. Борденюк

До реєстр. № 1128
від 19.12.2012 р.

**ВЕРХОВНА РАДА
УКРАЇНИ**

Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування за дорученням Голови Верховної Ради України В. Рибачка розглянув на своєму засіданні 6 березня 2013 року (протокол засідання № 4) проект Закону про внесення змін до Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України) (реєстр. №1128), поданий народним депутатом України О.Канівцем.

Метою даного законопроекту є відновлення автентичної редакції тексту твору П.Чубинського «Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля» Державного Гімну України та акцентування в тексті твору уваги саме на Україні, а також на її славі та волі.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило ряд зауважень до законопроекту і вважає за доцільне даний законопроект за результатами розгляду його в першому читанні відхилити, оскільки, порушене питання є, в першу чергу, питанням політичної доцільності, а концепція законопроекту, мета його прийняття та використані суб'єктом права законодавчої ініціативи підходи щодо обґрунтування необхідності внесення до тексту Гімну викликають певні зауваження.

Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування при розгляді даного питання зауважив, що згідно зі статтею 91 Регламенту Верховної Ради України суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний надати фінансово-економічне обґрунтування, оскільки додаткових видатків з Державного бюджету України потребуватиме офіційне видання тексту Гімну у новій редакції, запис та фонограми Гімну з новим текстом тощо.

Закон України «Про Державний Гімн України» на сьогоднішній день (всупереч вимогам частини шостої статті 20 Конституції України) фактично не встановлює порядок використання Гімну і з цієї причини потребує комплексного доопрацювання.

Під час обговорення на засіданні народними депутатами - членами Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування одногосно було ухвалено рішення рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України) (реєстр.№1128), поданий народним депутатом України О.Канівцем, за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Співдоповідачем з цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України Комітет визначив народного депутата України, голову підкомітету з питань державного будівництва В. Гладія.

Відповідний проект Постанови та зазначені висновки додаються на 6-ти аркушах.

Просимо розглянути.

Голова Комітету

Д. Жванія

ПРОЕКТ

Вноситься народними депутатами України – членами Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Жванією Д.В., Гладієм В.І. та іншими від 04.04.2013 № 1128/П

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про відхилення проекту Закону про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України” (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України)¹⁴

Верховна Рада України **постановляє:**

Відхилити проект Закону про внесення змін до Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України) (реєстр. №1128), поданий народним депутатом України Канівцем О.Л.

Голова Верховної Ради України

В. РИБАК

---

¹⁴ Проект постанови Верховної Ради України «Про відхилення проекту Закону про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України” (щодо відновлення автентичної редакції Державного Гімну України)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 04.04.2013 р.)

ПРОЕКТ

вносить
народний депутат
України Олег Ляшко
(посвідчення № 429) від
14.07.2014 № 4283а

ЗАКОН УКРАЇНИ

**Про внесення змін до Закону України
“Про Державний Гімн України”**

(щодо доповнення слів другим куплетом національного гімну)¹⁵

Верховна Рада України **постановляє:**

І. Внести до Закону України «Про Державний Гімн України» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 24, ст. 163) таку зміну:

1. Статтю 1 Закону України «Про Державний Гімн України» викласти в такій редакції:

«Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із словами двох куплетів та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

---

¹⁵ Проект закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України” (щодо доповнення слів другим куплетом національного гімну)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.07.2014 р.)

Станем, браття, в бій кривавий від Сяну до Дону,
В ріднім краю панувати не дамо нікому.
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще на нашій Україні доленька наспіє.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».»

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Голова Верховної Ради України

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

Про внесення змін до Закону України “Про Державний Гімн України”
(щодо доповнення слів другим куплетом національного гімну)

1. Обґрунтування необхідності прийняття проекту Закону.

Гімн є одним із трьох державних символів України поряд з прапором і гербом. Державна символіка – це фундаментальні зовнішні атрибути держави, які символізують її суверенітет і в концентрованій формі відображають знакові віхи історико-культурного розвитку державоутворюючого народу, його основні ціннісні пріоритети, соціально-політичні та державницькі ідеали, національні особливості народу.

Історично національним гімном України стала пісня «Ще не вмерла Україна» на музику М. Вербицького на слова віршованого твору П. Чубинського. Вперше вірш надрукований у 1863, з нотами – у 1865, почав використовуватись як національний гімн під час Української революції 1917–1918 років, виконував функцію одного з Державних Гімнів УНР 1917–1920 років, був офіційно затверджений Гімном Карпатської України у 1939 р.

У Радянському Союзі національний гімн «Ще не вмерла Україна» був відкинтий як варіант, що викликав «націоналістичні» настрої серед українців. Натомість, як гімн УРСР використовувався твір «Живи, Україно, прекрасна і сильна» на музику Антона Лебединця з текстом Павла Тичини, у якому проголошувалося, що Україна – держава, що входить до складу СРСР «між рівними рівна, між вільними вільна» та відзначалась роль комуністичної партії. Він став державним гімном Української РСР у період з 1949 до 1991 рр., але як гімн так ніколи і не набув популярності.

Здобуття незалежності України у 1988-1991 рр. супроводжувалося активним відродженням та поширенням місця і ролі національного гімну «Ще не вмерла Україна» в українському суспільстві, який надихав мільйони українців на боротьбу з комуністичним та імперським тоталітаризмом за свободу і незалежність України.

Однак, в силу складного характеру посткомуністичної трансформації в Україні 15 січня 1992 р. Верховна Рада України затвер-

дила лише музичну редакцію Державного гімну (музику М. Вербицького), що знайшло своє відображення й у Конституції України у 1996 р. Проте, за часів незалежної України в період з 1991 до 2003 року і до моменту прийняття Закону України «Про Державний Гімн України» слова національного гімну «Ще не вмерла Україна» широко звучали при виконанні Державного Гімну України.

У 2002 р. як поступка домінуючій пострадянській ментальності як політичної еліти країни, так і значної частини населення України, Президент Л. Кучма вніс, а Верховна Рада України прийняла вкрай усічений варіант слів національного гімну «Ще не вмерла Україна» (лише перший куплет та приспів) як слова Державного Гімну України у відповідному Законі України.

Водночас за минулі 23 роки незалежності України в країні відбулися кардинальні зміни – виросло нове покоління українців позбавлене радянської та пострадянської ментальності, вільне від посткомуністичних стереотипів, патріотичне, з почуттям свого національного коріння та національної гідності, готове боронити свободу, суверенітет, незалежність та територіальну цілісність своєї країни. Переконливим і яскравим свідченням якісно нового стану українського суспільства стали Майдан та Революція гідності 2013-2014 рр., нинішня готовність тисяч і мільйонів українців боронити свою країну від військової агресії Росії та збройних сепаратистів і терористів на сході країни.

Затвердження державних символів є надзвичайною подією в історії народу і пов'язане із кардинальними змінами у житті держави та суспільства, що мають наслідком перегляд ключових ціннісних пріоритетів народу. Саме такі зміни відбулися в 1991-1992 рр. (здобуття незалежної державності) та 2013-2014 рр., коли відбувається остаточний розрив з імперським, комуністично-радянським та тоталітарно-авторитарним минулим. Україна постає як справді європейська демократична суверенна держава вільних українців.

Цій зміні суті має відповідати й зміна форми в частині символіки, передусім в частині встановлення історичної та суспільно-психологічної справедливості щодо фундаментального зв'язку між національним гімном – піснею «Ще не вмерла Україна» – та Державним Гімном України, а також потребою у використанні, як

нинішнім поколінням українців, так і майбутніми, того величезного духовного і ціннісного потенціалу, що містить в собі український національний гімн. Такий підхід обумовлений як історичним процесом та обставинами у зв'язку із нинішніми «знаковими подіями» в житті народу, так і суспільним запитом на повноцінну реалізацію наявного духовного національного потенціалу.

Водночас однією з основних функцій державних символів є представницька – вони є також атрибутами держави та народу, що використовуються з метою урочистостей та в офіційних цілях у внутрішньому житті та на міжнародній арені. Це, в свою чергу, накладає на них певні обмеження організаційно-технічного характеру, зокрема на можливий обсяг слів Державного Гімну України та тривалість його звучання.

Отже, слова Державного Гімну України мають визначатися не кон'юнктурним політичним компромісом і поточною політичною доцільністю, як це відбулося під час прийняття у 2003 р. чинної редакції Закону України «Про Державний Гімн України», а компромісом між максимальним використанням високого духовного і ціннісного змісту національного гімну «Ще не вмерла Україна», з одного боку, та організаційно-технічними обмеженнями функціонального використання Державного Гімну, з іншого.

Враховуючи вищезазначене, є необхідність у прийнятті змін до Закону України «Про Державний Гімн України», щодо доповнення слів Державного Гімну України другим куплетом національного гімну «Ще не вмерла Україна», що містить в собі надзвичайний патріотичний, духовний і вольовий потенціал, принципові ціннісні та географічні орієнтири.

Такий перегляд буде суспільно легітимним і перспективним, оскільки позитивно сприйматиметься більшістю громадян країни, спиратиметься на історико-культурні традиції українського народу та надасть додаткову духовну і вольову потугу Українській державі.

2. Цілі та завдання проекту Закону.

Метою запропонованих змін до Закону України «Про Державний Гімн України» є доповнення слів Державного Гімну України другим куплетом національного гімну «Ще не вмерла Україна».

3. Загальна характеристика і основні положення проекту Закону.

Поданим проектом Закону передбачається прийняти нову редакцію статті 1 Закону України «Про Державний Гімн України», відповідно до якої слова Державного Гімну України доповнюються другим куплетом національного гімну «Ще не вмерла Україна», а саме:

«Станем, браття, в бій кривавий від Сяну до Дону,
В ріднім краю панувати не дамо нікому.
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще на нашій Україні доленька наспіє».

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання.

У даній сфері регулювання діють Конституція України та Закон України «Про Державний Гімн України».

Реалізація положень поданого законопроекту після його прийняття не потребує внесення змін до інших законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування.

Реалізація даного законопроекту не потребує фінансових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону.

Прийняття проекту Закону:

– встановить більшу історичну та суспільно-психологічну справедливість щодо фундаментального зв'язку між національним гімном – піснею «Ще не вмерла Україна» – та Державним Гімном України;

– зафіксує принципові ціннісні та географічні орієнтири на рівні державної символіки – Державного Гімну України;

– посилить патріотичний (духовний і вольовий) потенціал народу, надасть додаткову духовну і вольову потугу Українській державі;

– дозволить мобілізувати додатковий людський ресурс для посилення спроможності України щодо захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності країни, її національної безпеки.

**Правова сторінка (Державні символи України)
Стаття Солом'янського районного управління юстиції у м. Києві¹⁶**

Від 20.01.2015 р.

Державні символи є важливим атрибутом сучасної держави, складовою її конституційного ладу. Символи нації, створені нею в процесі власного державотворення, з часом, як правило, стають державними у результаті їх закріплення на законодавчо-правовому рівні. Історична традиція, унаочнена в символіці, перетворює населення на народ, формує націю. Державні символи України концентровано виражають провідну роль нації у становленні власної держави.

Державні символи – це визначені і закріплені на конституційно-правовому рівні офіційні знаки держави, які в лаконічній формі відображають її суверенітет та ідеологію і, як правило, мають етнічно-національне походження.

В юриспруденції поняття «державні символи» трактують по-різному: як вищі відзнаки держави, що закріплені в законодавстві країни, офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові вираження, які в стислій формі передають одну або кілька ідей політичного чи історичного характеру та символізують суверенітет держави, як встановлені конституцією чи спеціальним законом (законами) зображення тощо, які зазвичай мають історичне походження, відображають особливість розвитку і сучасного стану соціуму, слугують різним цілям у діяльності державних органів і посадових осіб, в умовній формі посвідчують саму державу та її суверенітет, як закріплені в конституційному праві офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові вираження, які в лаконічній формі виражають національно-державні та історико-культурні ідеї українського народу, символізують суверенітет його держави. Ознаки державних символів:

1) є офіційними знаками держави, які стають такими в результаті їх інституціоналізації, тобто нормативного закріплення дер-

---

¹⁶ Стаття Солом'янського районного управління юстиції у м. Києві URL: <http://www.solor.gov.ua> (дата звернення 20.01.2015 р.)

жавою. Цінність інституціоналізації символів держави полягає в такому:

- встановлюється перелік державних символів, які у знаковій та іншій формі ідентифікують конкретну державу;
- визначається зміст відповідного державного символу, його графічне зображення тощо;
- забезпечується і гарантується належна стабільність державних символів;
- виокремлюються нові суспільні відносини, які є політично важливими і соціально значимими в умовах державно-правової дійсності;
- збагачується система права, оскільки надається статус де-юре певним суспільним відносинам, у результаті чого виникає новий конституційно-правовий інститут - інститут державних символів.

Отже, об'єктивна необхідність інституціоналізації на національному ґрунті державних символів як офіційних знаків держави опосередкована принципом верховенства закону, який з огляду на положення статті 8 Конституції України є логічним продовженням принципу верховенства права.

2) являють собою лаконічне знакове відображення державного суверенітету та ідеології держави. Державний суверенітет України становить верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади держави в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах. Практика сучасного державотворення показує, що цілісну систему державних символів має кожна суверенна країна, незалежно від її розміру, сталості демократії, форм державного правління, устрою чи режиму, кількості населення, рівня її соціально-економічного розвитку, етнічної множинності її населення тощо.

Державні символи завжди відображають певну ідеологію, оскільки вона об'єктивована у знакових символах держави. Ідеологія – це система політичних, правових, філософських, релігійних та інших поглядів, ідей та цінностей, що виражають конкретні інтереси різних соціальних груп та організацій, в основі яких можуть бути програмні цілі соціальної діяльності, спрямовані на утвердження, розвиток чи зміну існуючих державно-суспільних відносин. Символ містить інформації більше, ніж еквівалентна за обсягом будь-яка інша інформаційна одиниця .

Отже, суспільно-комунікативна значимість державних символів вбачається в їх можливості в лаконічній формі передавати ту інформацію про державу, яка є зрозумілою для суспільства.

3) мають зазвичай етнічно-національні витоки. Практика державотворення, принаймні двох останніх століть, свідчить, що державні символи мають національно-етнічні витоки у більшості країн світу, проте не в усіх. Відтак, постає питання: чому в одних країнах державні символи мають внутрішній, тобто етнічно-національний характер, а в інших - жодних очевидних спільних рис з історією і традиціями певного народу?

Важливим чинником, який має беззаперечний вплив на формування і зміст системи державних символів, є спосіб утворення самої держави. Кожна держава, набуваючи статус суверенної і незалежної, має власну історію державотворення.

Природний шлях формування держави має глибоке історичне коріння, оскільки соціальною першоосновою його утворення є певна спільність людей, об'єднаних між собою численними взаємозв'язками, а саме: державно-національною ідеєю, ментальністю, етнічно-національною приналежністю, традиціями, звичаями, культурою, релігією тощо. У таких країнах державні символи нерозривно пов'язані з історією власного народу. Наприклад, у Франції, Україні, Польщі Державний гімн - це національний символ, який духовно об'єднує народ держави, оскільки виражає його національні ідеї, традиції та прагнення.

Неприродний шлях формування держав має штучний характер, оскільки вони створюються «зверху», досить часто силою зброї, через насилля та агресію. Такий спосіб формування зазвичай притаманний державам, які за формою державного устрою є імперіями або намагаються ними стати. Крім того, такі держави є недемократичними, оскільки в них панують диктаторські методи управління. Державні символи привносяться ззовні, вони не виражають духовність нації, її традиції, а відтак, є незрозумілими і чужими для народу такої держави.

Таким чином, державні символи, наповненні відповідним ідеологічним, національним та іншим змістом, є незаперечним доказом існування незалежної держави, концентровано виражають її

велич, соціальну суть та суверенітет і спрямовані на зміцнення її авторитету.

Перелік державних символів України визначено у ст. 20 Конституції України. Ними є:

- 1) Державний Прапор України;
- 2) Державний Герб України;
- 3) Державний Гімн України.

Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Державний Прапор України є одним із офіційних атрибутів держави, це символ її суверенітету. Проте за двадцять років незалежності України закон, який би врегулював відносини щодо порядку офіційного використання Державного Прапора, не був прийнятий. Тут має місце правова прогалина.

Частково порядок офіційного використання Державного Прапора України й донині регулюється низкою нормативно-правових актів, а саме: Указами Президента України «Про День Державного Прапора України» від 23 серпня 2004 р. № 987, «Про Державний Протокол та Церемоніал України» від 22 вересня 2002 р. № 746, «Про офіційні символи глави держави» від 29 листопада 1999 р. № 1507, Постановою Верховної Ради України «Про встановлення державної символіки на фасадах і в приміщенні Верховної Ради України» від 21 січня 2000 р. № 1405-ХТВ, наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Рекомендацій щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України» від 7 вересня 2000 р. №439 тощо.

Практика регулювання правовідносин, пов'язаних з використанням, правовою охороною і захистом державних символів України, потребує законодавчих змін. Беручи до уваги те, що порядок використання і захисту державних символів, відповідно до приписів п. 4 ч. 2 ст. 92 Конституції України встановлюється виключно законами України, постає очевидна необхідність прийняття Закону України «Про Державний Прапор України». Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 16 червня 2011 р. № 6-рп запропонував Верховній Раді України законодавчо встановити порядок використання державних символів України, зокрема Державного Прапора України.

Отже, предметом правового регулювання Закону України «Про Державний Прапор України» мають бути визначені:

- правовий статус Державного Прапора як одного з офіційних символів суверенітету та незалежності держави;
- його детальний опис та зображення;
- порядок та місце постійного і тимчасового, обов'язкового і допустимого його вивішування;
- забезпечення пріоритетного положення Державного Прапора поряд з іншими прапорами, зокрема умови та порядок його вивішування, підйому разом з прапорами інших держав та міжнародних організацій, а також його вивішування поряд з тими прапорами, що використовуються в державі (прапор певної адміністративно-територіальної одиниці, громадської організації та ін.);
- встановлення обмеження щодо вивішування, використання і підйому Державного Прапора;
- встановлення обов'язку громадян України, іноземців, апатридів, біженців та інших осіб, які перебувають у державі, виявляти повагу до нього, а також встановлення юридичної відповідальності за недотримання цього обов'язку.

Державний Герб України є одним із офіційних символів Української держави. Постановою Верховної Ради України «Про Державний Герб

України» від 19 лютого 1992 р. № 2137-ХІІ затверджено малий герб України (тризуб), який має стати головним елементом великого герба України. Державний Герб України, згідно з положеннями частин 3, 4 ст. 20 Основного Закону України, складається із великого і малого гербів України. Сьогодні використовується тільки малий герб України, щодо великого герба України, то наразі жоден законопроект не набув статусу закону.

Порядок використання Державного Герба України і донині регулюється приписами пункту другого згаданої постанови, де зазначено, що зображення Державного Герба України розмішується на печатках органів державної влади і державного управління, грошових знаках та знаках поштової оплати, службових посвідченнях, штампях, бланках державних установ з обов'язковим додержанням пропорцій зображення герба, затвердженого п. 1 цієї постанови.

Отже, зазначені відносини потребують законодавчого врегулювання, оскільки порядок використання та опису Державного Герба України, згідно з приписами ч. 6 ст. 20, п. 4 ч. 2 ст. 92 Конституції України, має здійснюватися законами, а не підзаконними нормативно-правовими актами.

Державний Гімн України – конституційно затверджений символ держави, який в музичному вираженні юридично уособлює державу. В Україні 6 березня 2003 року прийнятий Закон України «Про Державний Гімн України», який містить лише чотири невеликі за обсягом статті.

Текст Державного Гімну України на музику М. Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського міститься у ст. 1 названого закону в такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Приспів:
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Щодо порядку використання Державного Гімну України законодавець зазначив таке: «Встановити, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України. Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів» (ст. 2 Закону України «Про Державний Гімн України»). Зазначене дає підстави стверджувати, що порядок використання державних символів України залишився практично неврегульованим.

Згаданий закон України жодним чином не врегулював питання захисту Державного Гімну України: «Наруга над Державним Гімном України тягне за собою відповідальність, передбачену законом» (ст. 3). Наведена стаття Закону України має формальний зміст і не охоплює правовим регулюванням суспільні відносини

в частині захисту державних символів. Отже, необхідно оновити і наповнити реальним змістом Закон України «Про Державний Гімн України».

На виконання обов'язку громадянами України щодо шанування державних символів України, встановленого приписами ч. 1 ст. 65 Конституції України, спрямовані положення ч. 1 ст. 338 Кримінального кодексу України: «Публічна наруга над Державним Прапором України, Державним Гербом України або Державним Гімном України карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців або позбавленням волі на строк до трьох років» . Водночас залишається ряд нез'ясованих питань, наприклад, немає законодавчого визначення поняття «наруга над державними символами», що ускладнює кваліфікацію тих чи інших дій при визначенні наявності чи відсутності складу відповідного правопорушення, оскільки незрозуміло, які дії можна вчиняти з державними символами, а які - заборонено.

Підсумовуючи, варто зазначити, що неповагу до державних символів України можна розцінювати як неповагу до власної держави, українського народу та національних традицій. Отже, необхідно привести у відповідність до вимог ч. 6 ст. 20, п. 4 ч. 2 ст. 92 Конституції України нормативну базу в частині правової регламентації опису, порядку використання та охорони державних символів України.

ПРОЕКТ
(неофіційний текст)
від 18.03.2015
ЗАКОН УКРАЇНИ
Про Державний Гімн України

Цим Законом відповідно до Конституції України затверджуються слова Державного Гімну України та встановлюється порядок його виконання, офіційного використання і правового захисту.

Стаття 1. Державний Гімн України

1. Державний Гімн України є державним символом України.
2. Державний Гімн України – національний гімн на музику М. Вербицького зі словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду».

Стаття 2. Еталонна музична редакція Державного Гімну України

1. Еталонною музичною редакцією Державного Гімну України є музична редакція М. Скорика та Є. Станковича в тональності сі-бемоль мажор.

Нотний матеріал еталонної музичної редакції Державного Гімну України видається у вигляді клавіру, хорової партитури, партитури для симфонічного оркестру та хору, для симфонічного оркестру, партитури для малого, середнього і великого складу духового оркестру.

2. Текст і ноти примірника еталонної музичної редакції Державного Гімну України постійно зберігаються у Верховній Раді України.

3. Видання офіційного тексту і нот еталонної музичної редакції Державного Гімну України здійснюється на замовлення Кабінету Міністрів України.

Стаття 3. Порядок виконання Державного Гімну України

1. Державний Гімн України виконується в оркестровому, хоро-вому, оркестрово-хоровому, ансамблевому або сольному виконанні як безпосередньо, так і з використанням засобів звукозапису та звуковідтворення.

2. Виконання Державного Гімну України має відповідати тексто-ві та еталонній музичній редакції Державного Гімну України.

3. Під час виконання Державного Гімну України на офіційних або урочистих заходах присутні слухають його стоячи, чоловіки - без головних уборів.

4. У разі виконання Державного Гімну України під час офіційної церемонії підняття Державного Прапора України присутні повертаються обличчям до Державного Прапора України.

5. Військовослужбовці під час виконання Державного Гімну України дотримуються вимог, установлених військовими статутами.

Стаття 4. Офіційне використання Державного Гімну України

1. Урочисті та офіційні заходи загальнодержавного значення повинні розпочинатися та закінчуватися виконанням Державного Гімну України.

2. Державний Гімн України виконується під час:

- офіційної церемонії підняття Державного Прапора України;
- відкриття та закриття урочистого засідання Верховної Ради України з приводу складення присяги Українському народові новообраним Президентом України;

- відкриття та закриття сесій Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад;

- складення присяги перед Верховною Радою України народними депутатами України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, членами Кабінету Міністрів України, суддями Конституційного Суду України, членами Вищої ради юстиції, членами Центральної виборчої комісії;

- складення присяги перед Президентом України суддями судів загальної юрисдикції;

- проведення військових ритуалів у випадках, передбачених військовими статутами.

3. Державний Гімн України виконується також під час:

- проведення загальнодержавних фізкультурно-спортивних заходів та всеукраїнських спортивних змагань;
- державних, офіційних та робочих візитів в Україну глав іноземних держав, глав парламентів і урядів іноземних держав, а також керівників міжнародних організацій - відповідно до дипломатичного протоколу;
- урочистого відкриття та закриття навчального року, проведення інших урочистих заходів навчальними закладами.

4. Державний Гімн України з дотриманням вимог цього Закону може виконуватися під час відкриття пам'ятників і пам'ятних знаків, присвячених знаменним подіям в історії України, національним і державним діячам України, видатним особистостям, а також під час урочистих або святкових заходів, що проводяться державними органами та органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, політичними партіями, професійними спілками, іншими громадськими об'єднаннями та фізичними особами.

Стаття 5. Трансляція Державного Гімну України телерадіоорганізаціями

1. Державний Гімн України транслюється державними телерадіоорганізаціями щодоби перед початком мовлення та після його завершення. Перед початком мовлення Державний Гімн України транслюється в оркестрово-хоровому виконанні, а після його завершення - в оркестровому виконанні.

2. Телетрансляція Державного Гімну України здійснюється на тлі відеозаставки із зображенням Державного Прапора України і Державного Герба України.

3. Державний Гімн України транслюється також щороку 31 грудня після привітання Президента України та ударів годинника о 24 годині – в оркестрово-хоровому виконанні.

4. Державний Гімн України з дотриманням вимог, установлених цим Законом, може транслюватися іншими телерадіоорганізаціями.

Стаття 6. Використання Державного Гімну України в музичних та інших творах мистецтва

1. Державний Гімн України з дотриманням вимог цього Закону може бути використаний у музичних та інших творах мистецтва повністю або частково.

Стаття 7. Виконання Державного Гімну України під час офіційних заходів на території іноземної держави

Виконання Державного Гімну України під час офіційних заходів на територіях іноземних держав здійснюється з урахуванням законодавства країни перебування, а також стандартних правил протоколу та міжнародної практики.

Стаття 8. Правовий захист Державного Гімну України

1. Державний Гімн України є об'єктом права державної власності і не належить до об'єктів авторського права.

2. Не допускається використання або імітування звучання Державного Гімну України у рекламі.

3. Використання Державного Гімну України не за призначенням, спотворення його тексту чи музики, а також його довільна інтерпретація забороняються.

Стаття 9. Відповідальність за порушення законодавства про Державний Гімн України

1. Відповідальність за дотримання вимог цього Закону щодо офіційного використання Державного Гімну України несуть керівники державних органів, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій.

2. Публічна наруга над Державним Гімном України, а також порушення установлених цим Законом вимог щодо офіційного використання Державного Гімну України тягнуть за собою відповідальність згідно із законом.

Стаття 10. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про Державний Гімн України» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 24, ст. 163).

Голова Верховної Ради України

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про Державний Гімн України»¹⁷

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект Закону України «Про Державний Гімн України» (далі - проект Закону) розроблений відповідно до частини шостої статті 20 та пункту 4 частини другої статті 92 Конституції України, якими визначено, що опис державних символів, порядок їх використання та захисту встановлюються виключно законами України, що приймаються не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою проекту Закону є законодавче врегулювання питань опису, порядку використання та правового захисту Державного Гімну України.

Проект Закону складається з преамбули і 10 статей.

Проект Закону визначає еталонну музичну редакцію Державного Гімну України, місце зберігання тексту і нот примірника еталонної музичної редакції Державного Гімну України.

Проектом Закону встановлюються вимоги до виконання та використання Державного Гімну України під час проведення урочистих заходів, телерадіотрансляції, у музичних та інших творах мистецтва, в інших випадках.

У проекті Закону встановлюються гарантії правового захисту Державного Гімну України.

Прикінцевими положеннями проекту Закону визначено момент набрання ним чинності та нормативно-правовий акт, який втрачить чинність з набранням чинності цим Законом.

3. Правові аспекти

Підставою для розроблення проекту Закону є виконання положень частини шостої статті 20 та пункту 4 частини другої статті 92 Конституції України, відповідно до яких виключно законами мають встановлюватись опис, порядок використання і захисту державних символів України.

---

¹⁷ Проект закону України “Про Державний Гімн України” (неофіційний текст) URL: <https://ligazakon.net> (дата звернення 18.03.2015 р.)

Ці питання наразі регулюються Конституцією України, Законом України «Про Державний Гімн України», Указом Президії Верховної Ради України від 15 січня 1992 року № 2042-ХІІ «Про Державний гімн України», Указом Президента України від 09 лютого 2001 року № 79 «Питання щодо використання державних символів України».

Проект Закону за предметом правового регулювання не належить до пріоритетних сфер, в яких відповідно до Закону України від 18 березня 2004 року № 1629-VI «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» здійснюється адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Проект Закону за предметом правового регулювання не стосується Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколів до неї.

4. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень проекту Закону не потребує додаткових фінансових витрат з Державного бюджету України.

5. Позиція заінтересованих органів

Проект Закону потребує погодження з Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством фінансів, а також іншими заінтересованими органами.

6. Регіональний аспект

Проект Закону не стосується розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

6¹. Запобігання дискримінації

У проекті Закону відсутні положення, які містять ознаки дискримінації.

Проект Закону не потребує проведення громадської антидискримінаційної експертизи.

7. Запобігання корупції

Проект Закону не містить правил і процедур, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

Проект Закону не потребує проведення громадської антикорупційної експертизи.

8. Громадське обговорення

Проект Закону потребує проведення консультацій із громадськістю.

9. Позиція соціальних партнерів

Проект Закону не стосується соціально-трудової сфери.

10. Оцінка регуляторного впливу

Проект Закону не є регуляторним актом.

10¹. Вплив реалізації акта на ринок праці

Реалізація проекту Закону не вплине на ринок праці.

11. Прогноз результатів

Прийняття Закону України «Про Державний Гімн України» сприятиме належному встановленню відповідно до вимог Конституції України опису Державного Гімну України, порядку його виконання та правового захисту.

Міністр П. Петренко

**НАЦІОНАЛЬНА РАДА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І
РАДІОМОВЛЕННЯ**

РІШЕННЯ

№ 532 від 15.04.2015
м. Київ. Протокол № 13

**Про розгляд проекту Закону України «Про Державний Гімн України»,
що надійшов від Міністерства юстиції України¹⁸**

Розглянувши та обговоривши проект Закону України «Про Державний Гімн України», керуючись частиною другою статті 24 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», Національна рада вирішила: 1. Погодити проект Закону України «Про Державний Гімн України» із зауваженнями, що додаються. 2. Направити рішення Національної ради до Міністерства юстиції України. 3. Виконання цього рішення покласти на юридичне управління. 4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника голови Національної ради Г. Шверка.

Голова Національної ради /підпис/
Відповідальний секретар /підпис/

Ю. Артеменко
К. Котенко

Додаток до рішення
Національної ради
15.04.2015 № 532

**Зауваження і пропозиції до проекту Закону України
«Про Державний Гімн України»**

Розглянувши проект Закону України «Про Державний Гімн України» (далі – Законопроект), вважаємо за необхідне висловити до нього зауваження і пропозиції. 1. Стаття 5 Законопроекту встановлює обов'язок та порядок трансляції державними телерадіоорганізаціями Державного Гімну України та передбачена можливість

¹⁸ Проект закону України “Про Державний Гімн України” URL: <https://www.nrada.gov.ua/decisions/pro-rozglyad-proektu-zakonu-ukrayiny-pro-derzhavnyj-gimn-ukrayiny-shho-nadijshov-vid-ministerstva-yustytysiyi-ukrayiny/> (дата звернення 15.04.2015 р.)

такої трансляції іншими телерадіоорганізаціями за умови дотримання певних вимог, визначених цим Законом. З цього приводу пропонуємо передбачити можливість недержавних телерадіоорганізацій здійснювати трансляцію Державного Гімну України без дотримання вимог частини першої статті 5 Законопроекту. Також є необхідним передбачити механізм контролю за виконанням вимог цієї норми Законопроекту, оскільки діяльність телерадіоорганізацій регулюється Законом України «Про телебачення і радіомовлення», нагляд за виконанням його норм покладено на Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення. Також, стаття 72 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» передбачає повноваження Національної ради застосовувати санкції за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення. Законопроект не відноситься до сфери телебачення і радіомовлення, а відтак контроль та нагляд за виконанням його норм не буде відноситись до повноважень Національної ради. У зв'язку з цим, є доцільним передбачити пропонувані Законопроектом обов'язки телерадіокомпаній по трансляції Державного Гімну України у Законі України «Про телебачення і радіомовлення». 2. Частина друга статті 8 Законопроекту щодо заборони використання Державного Гімну України в рекламі дублює норму частини першої статті 8 Закону України «Про рекламу». Частина третю статті 8 Законопроекту пропонуємо викласти в такій редакції: «Спотворення тексту чи музики Державного Гімну України забороняється». Зазначена пропозиція обумовлена тим, що терміни «не за призначенням» та «вільна інтерпретація» є оціночними судженнями та широкими поняттями. 3. Частина перша статті 9 Законопроекту потребує доопрацювання або вилучення, оскільки чинне законодавство не передбачає та не встановлює жодної відповідальності за дотримання вимог щодо використання Державного Гімну України. 2 У випадку доопрацювання зазначеної норми Законопроекту є необхідним розширити коло відповідальних осіб, поклавши відповідальність не лише на керівників державних установ, підприємств, організацій або навчальних закладів, а й на недержавних підприємств, установ, організацій та навчальних закладів.

Начальник юридичного управління / підпис/

У. Фещук

ПРОЕКТ

вноситься народним
депутатом України
Капліним С.М.
(посв.342)
від 10.06.2016 № 4796

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про внесення зміни до статті 2 Закону України
«Про Державний Гімн України»
(щодо щоденної трансляції)¹⁹

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Статтю 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (Відомості Верховної Ради України, (ВВР), 2003, № 24, ст.163) доповнити новою частиною такого змісту:

«Телерадіоорганізації щоденно транслюють Державний Гімн України вранці, о шостій годині та ввечері, о двадцять четвертій годині».

II. Прикінцеві положення

1.Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Голова Верховної Ради України

---

¹⁹ Проект закону України «Про внесення зміни до статті 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо щоденної трансляції) URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 10.06.2016 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону

«Про внесення зміни до статті 2 Закону України

«Про Державний Гімн України»

(щодо щоденної трансляції)

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Як відомо, гімн кожної держави є одним із головних її символів. Шанобливе ставлення до державних символів, патріотичні почуття і гордість за власну країну є сходинкою в закладенні духовних основ державності.

Зважаючи на складні умови, в яких сьогодні перебуває держава, важливо культивувати любов до країни і активно посилювати національну свідомість.

Елементом єднання нації є Державний Гімн України.

Саме тому, пропонується на рівні закону встановити щоденну трансляцію Державного Гімну України.

2. Мета і шляхи її досягнення

Прийняття даного законопроекту обумовлено необхідністю посилення патріотизму та ролі невід'ємних державних символів для єднання нації.

3. Основні положення законопроекту

Законопроектом пропонується встановити вимогу до телерадіоорганізацій щоденно, вранці і ввечері, транслювати Державний Гімн України.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Правовідносини у цій сфері регулюються Законом України «Про Державний Гімн України» та ін.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Запобігання корупції

Проект Закону не містить правил і процедур, які містять ризики вчинення корупційних правопорушень.

7. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Реалізація норм законопроекту сприятиме посиленню патріотизму.

Народний депутат України

С.М. Каплін

*До реєстр. № 4796
від 10.06.2016 р.*

**ВЕРХОВНА РАДА
УКРАЇНИ**

За дорученням Голови Верховної Ради України А.Парубія Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування на своєму засіданні 16 листопада 2016 року розглянув проект Закону України про внесення змін до статті 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо щоденної трансляції) (реєстр. № 4796 від 10.06.2016 р.), поданий народним депутатом України С.Капліним.

Законопроектом пропонується зобов'язати телерадіоорганізації щоденно транслювати Державний Гімн України вранці о шостій годині та ввечері о двадцять четвертій годині.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у висновку від 19 липня 2016 року № 16/3-925/4796 зазначає, що встановлення абсолютного обов'язку для всіх телерадіоорганізацій транслювати Державний Гімн України є недоцільним з огляду на характер їх мовлення (трансляції), зокрема, розважальне, спортивне тощо. Крім того, запропоновані законопроектом зміни не передбачають комплексного вирішення питання порядку повсякденного використання Державного Гімну України, визначаючи лише один випадок такого використання. Виходячи з наведеного, Головне управління пропонує за результатами розгляду в першому читанні відхилити законопроект.

Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції у своєму висновку від 14 липня 2016 року (Протокол № 79) вказав, що законопроект відповідає вимогам антикорупційного законодавства.

Заслухавши інформацію підкомітету з питань адміністративних послуг, державних символів та нагород, беручи до уваги висновки Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, з'ясувавши позицію народних депутатів України – членів Комітету, запрошених на засідання осіб, та всебічно обго-

воривши питання, Комітет вирішив рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України про внесення змін до статті 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо щоденної трансляції) (реєстр. № 4796 від 10.06.2016 р.), поданий народним депутатом України С.Капліним, за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Виступити із співповіддю на пленарному засіданні Верховної Ради України під час розгляду цього питання доручено народному депутату України, голові підкомітету з питань адміністративних послуг, державних символів та нагород О.Дехтярчуку.

Висновки Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України та Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції додаються.

Голова Комітету

С. ВЛАСЕНКО

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ

Офіційне інтернет-представництво Президента України

№22/027215-еп

Внесення змін до Закону України «Про Державний Гімн України»²⁰

Автор (ініціатор): Верес Максим Андрійович

Дата оприлюднення: 28 липня 2016

Текст петиції

Шановний пане Президенте, Вельмишановний український народ!

Гімн є одним із трьох державних символів України поряд з прапором і гербом. Державна символіка – це фундаментальні зовнішні атрибути держави, які символізують її суверенітет і відображають знакові віхи історико-культурного розвитку державо утворюючого народу, його основні ціннісні пріоритети, соціально-політичні та державницькі ідеали, національні особливості народу. Вважаю за необхідне негайно змінити сучасний гімн спротиву «Ще не вмерла Україна» на справжній духовний та національний гімн нашої держави «Молитва за Україну», написаний Миколою Лисенком у 1875 році. Нинішній може залишитись як визвольний марш, але він не гімн держави, – можливо, якраз зараз ми і переживаємо негативи його змісту! Одним з пояснень зміни національного гімну на духовний є те, що цей твір виконували в особливо важкі моменти боротьби за українську державність на початку ХХ сторіччя.

Молитвою «Боже Великий, Єдиний...» завершуються особливо урочисті, святкові богослужіння в Українській Церкві.

25

голосів з 25000

необхідних

Не підтримано

Архівна

Збір підписів завершено

²⁰ «Електронні петиції Внесення змін до Закону України «Про Державний Гімн України» URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/27215> (дата звернення 28.07.2016 р.)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ**

від 7 грудня 2016 р.

№ 954-р

Про затвердження плану заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві²¹

1. Затвердити план заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві, що додається.
2. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним та Київській міській державним адміністраціям забезпечити виконання затвердженого цим розпорядженням плану заходів за рахунок та в межах видатків державного та місцевих бюджетів, а також за рахунок інших не заборонених законодавством джерел фінансування.

Прем'єр-міністр України

В. ГРОЙСМАН

ПЛАН

заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві

1. Забезпечити проведення до Дня Конституції України, Дня Державного Прапора України та Дня Незалежності України заходів, присвячених висвітленню історії формування державних символів України, їх значення і використання в Україні у різні історичні періоди.

	Обласні, Київська міська держадміністрації. Постійно.
--	--

2. Забезпечити проведення серед учнівської та студентської молоді конкурсу творчих робіт, присвяченого державним символам України.

	МОН, Мінкультури, Український інститут національної пам'яті, обласні, Київська міська держадміністрації. Постійно.
--	---

²¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2016-p> (дата звернення 10.06.2016 р.)

3. Забезпечити обладнання у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах куточків державних символів України, проведення педагогічними працівниками роз'яснювальної роботи серед учнів із шанобливого ставлення до державних символів, а також вивчення учнями загальноосвітніх навчальних закладів Державного Гімну України, започаткувати обов'язкове виконання учнями, вихованцями, педагогічними працівниками у загальноосвітніх навчальних закладах Державного Гімну України під час підняття Державного Прапора України на початку та наприкінці кожного навчального року, під час проведення інших урочистих заходів.

	МОН, обласні, Київська міська держадміністрації. Постійно.
--	---

4. Сприяти проведенню наукових досліджень щодо походження, історичного розвитку, становлення в різні історичні періоди державних символів України та забезпечити популяризацію результатів таких досліджень.

	Національна академія наук (за згодою), Український інститут національної пам'яті, Мінкультури. Постійно.
--	---

5. Забезпечити проведення у центрах народної творчості, клубних закладах заходів, спрямованих на популяризацію державних символів України.

	Обласні, Київська міська держадміністрації, Мінкультури. Постійно.
--	---

6. Забезпечити проведення у бібліотеках книжкових виставок, презентацій видань, інших заходів, спрямованих на популяризацію державних символів України.

	Мінкультури, обласні, Київська міська держадміністрації. Постійно.
--	---

7. Забезпечити проведення до Дня Конституції України, Дня Державного Прапора України та Дня Незалежності України у закордонних дипломатичних установах України заходів щодо популяризації Державного Прапора України, Державного Герба України та Державного Гімну України.

	МЗС, Мінкультури. Щороку.
--	------------------------------

8. Продовжити роботу з розміщення на поштових марках, маркованих конвертах і картках державних символів України.

	Українське державне підприємство “Укрпошта” (за згодою). Постійно.
--	---

9. Забезпечити створення документальних фільмів і анімаційних фільмів пізнавального змісту про походження та історичний розвиток державних символів України.

	Держкіно, Держкомтелерадіо, Український інститут національної пам’яті. Протягом 2017-2018 років.
--	---

10. Сприяти висвітленню державними засобами масової інформації теле- і радіопередач, соціальної реклами, публікацій, спрямованих на виховання у громадян шанобливого ставлення до державних символів України, роз’яснення їх значення для розбудови держави.

	Держкомтелерадіо, Мінкультури, МОН, Мінмолдспорт, МЗС, Міноборони, МВС, МІП, Національна академія наук (за згодою), Український інститут національної пам’яті, обласні, Київська міська держадміністрації, громадські об’єднання (за згодою). Постійно.
--	--

ПРОЕКТ

Вноситься народними
депутатами України –
членами Комітету Верховної
Ради України з питань
державного будівництва,
регіональної політики та місцевого
самоврядування
С.Власенком, О.Дехтярчуком та іншими
від 12.12.2016 № 4796/П

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

**Про відхилення проекту Закону України
про внесення змін до статті 2 Закону України
«Про Державний Гімн України»
(щодо щоденної трансляції)²²**

Верховна Рада України **постановляє:**

Відхилити проект Закону України про внесення змін до статті 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо щоденної трансляції) (реєстр. № 4796), поданий народним депутатом України С.Капліним.

Голова Верховної Ради України

А. ПАРУБІЙ

---

²² Постанова Верховної Ради України «Про відхилення проекту Закону України про внесення змін до статті 2 Закону України «Про Державний Гімн України» (щодо щоденної трансляції) URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 12.12.2016 р.)

Час від часу на сайті президента України з'являються петиції щодо Гімну України²³. Одні автори пропонують замінити деякі слова в ньому, інші – пропонують нові тексти. За кілька років зареєстровано більше сотні таких пропозицій. Проте жодна не була розглянута, оскільки не набрала 25 тисяч голосів.

Петиції про часткову зміну змісту Гімну України, заміну слів та абсолютно нові тексти на сайт президента подавали з 2015-ого року. Віталі Відаль в серпні 2015-ого пропонував свою версію зміненого тексту:

«Не вмирає України і слава, і воля!
Славно, браття молодії, береже нас доля!
Гинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
бо пануємо ми, браття, у своїй сторонці.
Приспів:
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.»

Петиція набрала лиш 728 голосів.

Змінити текст Гімну з майбутнього час на теперішній у вересні 2018-ого пропонував Богдан Шипка. За його версією, має бути:

«вже воскресла України», «вже нам...усміхнулась доля», «згинули вже вороженьки», «вже пануємо», «душу й тіло вже поклали за нашу». Його підтримало лиш 23 людини.

Петицію «Про зміну тексту Державного гімну «Ще не вмерла Україна» на текст «Молитви за Україну» або «Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни!» подав Яким Якимович в липні 2017-ого. - Україна вже ніколи не загине, ми українці назавжди будемо панувати у своїй сторонці. Вороги, котрі є, із часом (незабаром) нас покинуть і загибелі їхньої вже не доведеться чекати та оспівувати в Основній пісні нашої держави (тим паче, що за ворогів слід молитися, а не бажати їм смерті), - йдеться у петиції.

Олексію Коліснику у листопаді 2017-ого «Хотілося б, щоб Гімн нашої країни був більш емоційнішим та об'єднував всіх людей, не-

---

²³ 1. te.20minut.ua,

2. <https://p-p.com.ua/news/v-ukraini-proponuyut-zminyty-tekst-natsionalnogo-gimnu/>.

залежно від національності, які живуть на її території». Він пропонував зробити пісню Тараса Петриненка «Україна» державним Гімном. Петиція не набрала потрібної кількості.

У березні 2018-ого Василь Гаценко з Жовтих вод пропонував свою версію, але її теж не підтримали:

Розквітай, міцній, і слався, вільна Україно,
У родині Європейській - серед рівних рівна.
Від Донця і до Говерли колоситься воля.
Живемо ми з Богом в серці, - нам всміхнеться доля.

Ми боролися віками за свою свободу.
Вибороли, бо ми, браття, - козацького роду.
Бог нам дав талант і розум, руки працьовиті.
Тому, хто приходить з миром - ми завжди відкриті.

Друзі знають нашу щирість, ворог - нашу силу.
І йому не панувати на Дніпрових схилах.
Ми не зрадімо свободу, вірні ідеалам.
Молоді життя герої за них віддавали.

І Дніпро за нас радіє, і старі Карпати –
Ми омріяну країну стали будувати.
Переповнює нас гордість світла, не поборна,
За успішну Україну - цілістну, Соборну.

Поле жовте сонцем грає, неба спокій синій.
Народились ми для щастя. Слава Україні.».

Змінити перші рядки гімну України на такі:

«Все найкраще в Україні, і земля, і воля.
Всім нам, браття українці, усміхнеться доля»

просив Олександр Левченко в липні 2018-ого. Ще просили змінити слова і музику гімну України на більш потужний і позитивний, автор петиції Євгеній Царинний.

В грудні 2018-ого він пропонував зробити конкурс на кращий Гімн та написати музику, бо старий не годиться. «Знайомтеся: принципово новий гімн «Корона Світу - то є Україна». Ця пісня відкриє нашу країну всьому світові. І мільярди людей будуть питати одне одного: а що це за Країна? І як вона живе? А ми відповімо: наша Україна - це «Корона Світу», – таку петицію зареєстрував Олег Пенкін в грудні 2018-ого.

Замінити Гімн України на більш позитивний, а саме на пісню «Україна» Тараса Петриненка просив Михайло Дзюбінський теж в грудні 2018-ого. Тоді ж нову версію запропонував Михайло Чопик:

«Живи – розквітай Україно Велика – єдина.
Під Прапором синього неба й пшеничних ланів.
Бо ти возєднала велику Родину.
В могутню державу народів-братів.
Слава! Всевишньому Господу-Слава!
Слава народам во віки-віків.
Живи - розквітай європейска духовна державо.
На схилах Карпат і просторах Південних степів.
Нехай шлях, зігриває нам сонце привітне.
І Бог дасть нам поміч в земному життю.
Щоб дух наш безсмертний боровся за волю,
За щастя і долю у нашім краю. Слава!
Всевишньому Господу – Слава!
Слава-народу во віки-віків!
Живи-розквітай Україно могутня державо.
Під Прапором синього неба й пшеничних ланів!»

Змінити державний Гімн України на пісню, молитву за Україну «Боже великий, єдиний» пропонував Юрій Буратчук в січні 2019-ого.

«Є у нашого народу, і слава, і воля,
Вже нам браття Українці усміхнулась доля.
Розквітає Україна наша люба ньєнка.
В Європейськїм рівноправ`ї заживє рїднєнка.
Душу й тіло віддаємо за нашу свободу,
І нікому не здолати козацького роду.»
такий текст пропонує Богдан Філяк.

Зареєстрував петицію в березні 2019-ого. В квітні 2019-ого Юрій Калашніков пропонує такі зміни: слова «Ще не вмерла України» замінити на «Завжди буде Україна». І включити, через Верховну Раду, на найближчому всеукраїнському референдумі - одним із питань.

Катерина Лук'яненко написала власний Гімн. І пропонує його на музику М. Вербицького:

«Вільна наша Україно, рідна і могутня.
З чистим серцем нескоримі ми йдемо в майбутнє.
Ми за правду, за свободу, і за мир у світі,
Ми Покрови вічним сяйвом, захистом зігріті.
Козаків велична пам'ять і князівства слава.
Народила нашу сильну, вольову державу.»

Інший автор петиції, щодо слів гімну України, Гудій Андрій Вікторович пропонує затвердити новий текст такого змісту:

«Процвітає Україна і слава, і воля
Вже нам, браття Українці, усміхнулась доля
Гинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Бо пануємо Ми, браття, у своїй сторонці.»

Душу й тіло ми зміцнили за нашу свободу,
Бо віками ми є браття, козацького роду.
Чорне море нам сміється, дід Дніпро радіє,
Бо у нашій Україні доленька квітніє.

А завзята, праця щира всіх нас об'єднає,
Пісня волі в Україні гучніше лунає.
Душу й тіло ми зміцнили за нашу свободу,
Бо віками ми є браття, козацького роду.»

18 вересня в соціальній мережі Інстаграм було опубліковано допис, в якому чоловік на ім'я Володимир просить підтримати його публікацію щодо зміни деяких слів нашого Гімну²⁴. Його варіант звучить так:

---

²⁴ <https://uain.press/articles/gimn-ukrayiny-zminyty-ne-mozhna-zalyshyty-1082416>

“Розквітає Україна і слава, і воля,
Вже нам, браття українці, усміхнулась доля
Гинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Бо пануємо ми, браття, у своїй сторонці.
Душу й тіло ми зміцнили за нашу свободу,
Бо, віками, ми є браття козацького роду”.

24-річний автор – Володимир Шипко – аргументує внесення змін тим, що слова нинішнього Гімну “ще не вмерла” містять у собі негативний посил.

“Всі люди це добре знають, але я чесно не розумію, чому ми досі ще не замінили ці слова на більш позитивні, які б дійсно надихали. Це ж елементарно, тим паче, у нас зараз повинні початися глобальні зміни, і вся країна дуже вірить у це! До речі, мелодія гімну мені дуже подобається, а також і частина старого вірша”.

Чому ж гімн “Ще не вмерла України, ні слава, ні воля” багатьма вважається не найкращим варіантом для нашої держави? Обґрунтовуючи свою відповідь, вони наголошують на кількох негативних конотаціях: “ще не вмерла”, “ще нам, браття молодії, усміхнеться доля”, “запануєм і ми, браття, у своїй сторонці”. У декого виникають питання: тобто, ще не вмерла, але має померти? Якщо доля має усміхнутися, то значить, зараз вона не усміхається? І отже, зараз ми не пануємо у своїй сторонці?

Наукове видання

**ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

(збірник документів і матеріалів)

Формат 60*84/8
Папір книжково-журнальний 65гр/м2. Друк цифровий.
Гарнітура Minion Pro
Ум. друк. арк. 5,8 Обл.-вид. арк. 3,5.
Наклад 50 прим.

ТОВ «Видавничий дім «АртЕк»
04050, м. Київ, вул. Ю. Ільєнка, буд. 63
Тел.. 067 440 11 37
ph-artek@ukr.net
www.book-on-demand.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
ДК №4779 від 15.10.14р.